

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 26. septembrī
(OR. en)

12830/22

FIN 968
GAF 18

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 25. septembris
Saņēmējs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
K-jas dok. Nr.:	COM(2022) 482 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM 33. gada pārskats "Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība un cīņa pret krāpšanu – 2021. gads"

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 482 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 482 *final*

Briselē, 23.9.2022.
COM(2022) 482 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

33. gada pārskats "Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība un cīņa pret krāpšanu – 2021. gads"

{SWD(2022) 302 final} - {SWD(2022) 303 final} - {SWD(2022) 304 final} -
{SWD(2022) 305 final} - {SWD(2022) 306 final} - {SWD(2022) 307 final}

Saturs

1.	Ievads	6
1.1.	Galvenie jēdzieni	6
1.2.	ES finanšu intereses 2021. gadā.....	7
2.	2021. gada svarīgākie notikumi	9
2.1.	Galvenie pieņemtie tiesību akti.....	9
2.2.	Judikatūra FIA jautājumos	10
3.	ES krāpšanas apkarošanas struktūra	11
3.1.	Eiropas līmenis	11
3.1.1.	Eiropas Parlaments.....	11
3.1.2.	Padome.....	12
3.1.3.	Eiropas Komisija.....	12
3.1.4.	Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (<i>OLAF</i>)	13
3.1.5.	Eiropas Prokuratūra (<i>EPPO</i>).....	14
3.1.6.	Eiropas Revīzijas palāta (ERP)	15
3.1.7.	<i>Eurojust</i>	15
3.1.8.	Eiropols	16
3.2.	Dalībvalstu līmenis	16
3.2.1.	Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienesti (<i>AFCOS</i>).....	16
3.2.2.	Valstu stratēģijas krāpšanas apkarošanai (<i>NAFS</i>)	17
3.2.3.	2020. gada ieteikumu īstenošana dalībvalstīs.....	18
4.	Sadarbība krāpšanas apkarošanas jomā	19
4.1.	Starptautiskā sadarbība	19
4.1.1.	Sadarbība ar trešām valstīm un savstarpējās palīdzības un krāpšanas apkarošanas noteikumi starptautiskos nolīgumos	19
4.1.2.	Devītā dalībvalstu konference par Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvenciju un ES atbalstītās rezolūcijas	20
4.1.3.	Cīņa pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību	21
4.2.	ES un dalībvalstu sadarbība	21
4.2.1.	Krāpšanas novēršanas koordinēšanas padomdevēja komitejas (<i>COCOLAF</i>) darbības	21
4.2.2.	ES Krāpšanas apkarošanas programma.....	21
4.2.3.	Sadarbība ieņēmumu jomā.....	23
4.2.3.1.	Muitas programma	23
4.2.3.2.	Programma <i>Fiscalis</i>	23
4.2.3.3.	Kopīgās muitas operācijas (KMO).....	23
5.	Galvenie pasākumi ES finanšu interešu aizsardzībai un krāpšanas apkarošanai	25
5.1.	FIA direktīvas transponēšana.....	25
5.2.	Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana	26
5.3.	Atveseļošanas un noturības mehānisms	26
5.4.	Ziņotāju aizsardzība	28
5.5.	Tiesiskuma instrumentu kopums	28
5.5.1.	Ziņojums par tiesiskumu: galvenie konstatējumi un svarīgākie notikumi saistībā ar ES finanšu interešu aizsardzību	29
5.5.2.	Progress, kas gūts, īstenojot ES regulu par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai	29

5.6.	Korupcijas apkarošanas politika	29
6.	Kontroles darbību rezultāti	30
6.1.	Datu avoti un metodoloģija	30
6.2.	Ieņēmumi	32
6.2.1.	Ar PVN saistīta krāpšana	32
6.2.2.	Tradicionālie pašu resursi	32
6.3.	Izdevumi	34
6.3.1.	Dalītā pārvaldība	36
6.3.2.	Netiešā pārvaldība	40
6.3.3.	Tiešā pārvaldība	41
7.	Perspektīva 2022. gadam, secinājumi un ieteikumi	41
7.1.	ES krāpšanas apkarošanas telpa	42
7.2.	Pārredzamība, krāpšanas riska pārvaldība un krāpšanas apkarošanas digitalizācija	42

KOPSAVILKUMS

Covid-19 pandēmija radīja jaunas problēmas, uz kurām ES reaģēja ātri un elastīgi, izmantojot jaunus instrumentus un resursus. Līdz ar Atvēršanas un noturības mehānisma (ANM) ieviešanu un valstu atvēršanas un noturības plānu īstenošanu valstu iestāžu nozīme atbilstoša ES finanšu interešu aizsardzības līmeņa nodrošināšanā ir ievērojami palielinājusies. Komisija ir atbalstījusi valstu iestādes, novērtējot valstu plānus un īpašu uzmanību pievēršot to pasākumu izstrādei, kas paredzēti, lai aizsargātu ANM resursus no krāpšanas, korupcijas, interešu konflikta un divkāršas finansēšanas.

ES un valstu krāpšanas apkarošanas speciālisti visu 2021. gadu ir uzlabojuši savu sadarbību gan ES ieņēmumu, gan izdevumu aizsardzības jomā. 2021. gada 1. jūnijā darbību sāka Eiropas Prokuratūra (*EPPO*). Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) un *EPPO* darbības rezultāti liecina par pievienoto vērtību, ko ES struktūras nodrošina ES finanšu interešu aizsardzībā un krāpšanas apkarošanā, pārvarot valstu sistēmu ierobežojumus, sevišķi pārrobežu noziedzības novēršanas jomā.

ES 2021. gadā pabeidza 2021.–2027. gada izdevumu programmu pieņemšanu. Tiesību akti nodrošina, ka Komisija, *OLAF*, Eiropas Revīzijas palāta un *EPPO* var īstenot savas pilnvaras un valstu iestādes var ieviest rezultātīvus krāpšanas apkarošanas pasākumus, ņemot vērā visus konstatētos riskus. Citu starpā Savienības Krāpšanas apkarošanas programma atbalsta cīņu pret krāpšanu, piešķirot dotācijas konkrētām iniciatīvām un dodot iespēju finansēt īpašu IT platformu un rīkus, kas veicina informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un ES.

Kompetento ES un valstu iestāžu ziņoto krāpšanas gadījumu un pārkāpumu skaits 2021. gadā saglabājās nemainīgs salīdzinājumā ar 2020. gadu, savukārt saistītās nelikumīgās summas palielinājās, jo dažās dalībvalstīs tika atklāti būtiski gadījumi. Salīdzinot ar iepriekšējo plānošanas periodu, to ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu skaits, par kuriem ziņots noteiktās izdevumu jomās, ir neliels. Šo samazinājumu daļēji var izskaidrot, piemēram, ar kavēšanas darbības programmu īstenošanā, izmaiņām ziņošanas praksē un vienkāršotu izmaksu iespēju izmantošanu.

Papildus atkārtotiem riskiem ANM īstenošana turpmākajos gados palielinās spiedienu uz valstu pārvaldēm, jo tām būs jāīsteno ANM plāni un vienlaikus arī 2021.–2027. gada izdevumu programmas. Šajā ziņā tām būs jāparāda kompetence un kontrole pār atšķirīgiem pārvaldības veidiem, kas saistīti ar dažādu fondu īstenošanu.

ES mērķis ir panākt lielāku saskaņotību un harmonizāciju, lai vispārējā kontroles arhitektūrā novērstu iespējamās nepilnības, kuras varētu izmantot krāpnieki. ES tiesību aktos jau ir noteikti vadošie principi, taču tos vēl var uzlabot. Dalībvalstīm būtu jānovērš konstatētās problēmas, kas saistītas ar FIA direktīvas transponēšanu, un jācenšas uzlabot pārredzamību, digitalizēt krāpšanas apkarošanu un nepārtraukti stiprināt un attīstīt krāpšanas riska novērtējumu un pārvaldību. Komisija ir iesniegusi priekšlikumu par Finanšu regulas grozījumu, kura mērķis ir stiprināt ES rīcību šajā virzienā.

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

<i>AFIS</i>	Krāpšanas apkarošanas informācijas sistēma
<i>AFCOS</i>	Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienests
<i>KSKA</i>	Komisijas stratēģija krāpšanas apkarošanai
<i>DK</i>	dalībvalstu konference
<i>ĢD</i>	ģenerāldirektorāts
<i>ERP</i>	Eiropas Revīzijas palāta
<i>EDES</i>	agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēma
<i>EP</i>	Eiropas Parlaments
<i>EPF</i>	Eiropas Miera mehānisms
<i>EPPO</i>	Eiropas Prokuratūra
<i>ESI fondi</i>	Eiropas strukturālie un investīciju fondi
<i>ES</i>	Eiropas Savienība
<i>EUBAM</i>	Eiropas Savienības robežu palīdzības misija Moldovā un Ukrainā
<i>FCTC</i>	Pamatkonvencija par tabakas kontroli
<i>FDR</i>	krāpšanas noteikšanas koeficients
<i>HFC</i>	daļēji halogenēti fluorogļūdeņraži (dzēsētājas gāzes)
<i>IDR</i>	pārkāpumu noteikšanas koeficients
<i>IMS</i>	Pārkāpumu pārvaldības sistēma
<i>KIG</i>	kopēja izmeklēšanas grupa
<i>DFS</i>	daudzgadu finanšu shēma
<i>NGEU</i>	<i>NextGenerationEU</i> (Eiropas Savienības Atveseļošanas instruments)
<i>OFIS</i>	Bioloģiskās lauksaimniecības informācijas sistēma
<i>OLAF</i>	Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai
<i>FIA</i>	finanšu interešu aizsardzība
<i>ANM</i>	Atveseļošanas un noturības mehānisms
<i>VII</i>	vienkāršotu izmaksu iespējas
<i>LESD</i>	Līgums par Eiropas Savienības darbību
<i>TPR</i>	tradicionālie pašu resursi
<i>UNCAC</i>	Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija
<i>PVN</i>	pievienotās vērtības nodoklis
<i>VOCU</i>	virtuālo operāciju koordinācijas komponents
<i>PMO</i>	Pasaules Muitas organizācija

1. IEVADS

ES un dalībvalstis kopīgi atbild par ES finanšu interešu aizsardzību un krāpšanas apkarošanu. ES dalībvalstu iestādes pārvalda ES izdevumu lielāko daļu un iekasē tradicionālos pašu resursus (TPR). Komisija pārrauga abas šīs jomas, nosaka standartus un pārbauda atbilstību. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 325. panta 5. punktu Komisija sadarbībā ar ES dalībvalstīm iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei gada ziņojumu par pasākumiem, kuri veikti pret krāpšanu un citām nelikumīgām darbībām, kas skar ES finanšu intereses ("FIA ziņojums"¹). Attiecībā uz 2021. gadu minētais pienākums ir izpildīts ar šo ziņojumu un tam pievienotajiem dokumentiem.

2021. gada FIA ziņojumā:

- (1) sniegts pārskats par ES finanšu interesēm, galvenajiem tiesību aktiem, kas pieņemti to aizsardzībai, un attiecīgo Tiesas judikatūru;
- (2) izklāstītas būtiskākās norises krāpšanas apkarošanas jomā ES kopumā un dalībvalstīs;
- (3) aplūkota sadarbība krāpšanas apkarošanas jomā;
- (4) minētas galvenās jomas konsekventai un saskaņotai ES finanšu interešu aizsardzībai;
- (5) iekļauta statistika un dati par krāpšanu un pārkāpumiem, kas ietekmē ES budžetu, un to analīze;
- (6) norādīta perspektīva 2022. gadam, secinājumi un ieteikumi.

1.1. Galvenie jēdzieni

Svarīgākie termini, kas lietoti FIA ziņojumā, ir apkopoti *1. izcēlumā*.

1. izcēlums. Piemērojamās definīcijas

Pilnu **ES finanšu interešu** aprakstu skatīt **1.2. punktā**.

Pārkāpums ir jebkurš ES tiesību akta vai valsts tiesību akta pārkāpums saistībā ar tā piemērošanu, kas noticis ekonomikas dalībnieka darbības vai bezdarbības dēļ un kas rada vai varētu radīt kaitējumu ES budžetam, vai nu mazinot vai zaudējot ienākumus no ES vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem, vai prasot no ES budžeta segt nepamatotu izdevumu daļu².

Pēc Direktīvas (ES) 2017/1371 ("FIA direktīva") pieņemšanas jebkura tīša darbība vai bezdarbība, kas ietekmē ES finanšu intereses, tostarp kļūdainu, neprecīzu vai nepilnīgu paziņojumu vai dokumentu izmantošana vai iesniegšana vai informācijas neizpaušana,

¹ Zināms arī kā *PIF* ziņojums (no *Protection des Intérêts Financiers* abreviatūras franču valodā). Šim ziņojumam pievienoti seši Komisijas dienestu darba dokumenti par:

- a) to pārkāpumu statistisku novērtējumu, par kuriem ziņots pašu resursu, dabas resursu, kohēzijas politikas un pirmspievienšanās palīdzības jomā, kā arī tiešo izdevumu jomā 2020. gadā;
- b) pasākumiem, ko 2021. gadā veikušas dalībvalstis, lai aizsargātu ES finanšu intereses;
- c) turpmākajiem pasākumiem saistībā ar ieteikumiem, kas sniegti Komisijas ziņojumā par ES finanšu interešu aizsardzību un cīņu pret krāpšanu 2020. gadā;
- d) Eiropas Krāpšanas apkarošanas programmas īstenošanu 2021. gadā;
- e) agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēmu (*EDES*) un Finanšu regulas 143. pantā minēto paneļkomiteju;
- f) KSKA rīcības plānu un stāvokli 2022. gada jūnijā.

² Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, EURATOM) Nr. 2988/95 1. panta 2. punkts (OV L 312, 23.12.1995.) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulas (ES) Nr. 1303/2013 2. panta 35. punkts (OV L 347, 20.12.2013.).

neskatoties uz konkrētu pienākumu to darīt, vai līdzekļu vai pabalstu nepareiza izmantošana, ir **krāpšana**. FIA direktīvā ir nošķirta krāpšana arī attiecībā uz:

- (1) izdevumiem, kas nav saistīti ar iepirkumu;
- (2) izdevumiem, kas saistīti ar iepirkumu;
- (3) ieņēmumiem, kas nav ieņēmumi, kurus gūst no PVN pašu resursiem;
- (4) ieņēmumiem, ko gūst no PVN pašu resursiem.

Ar nozaru noteikumiem, kas attiecas uz ziņošanu par pārkāpumiem dalītās pārvaldības jomā, tiek ieviests jēdziens “**aizdomas par krāpšanu**”, kas definēts kā “neatbilstība, kuras dēļ ierosina administratīvu vai tiesas procedūru valsts līmenī, lai konstatētu tīšu uzvedību, jo īpaši krāpšanu”³.

Krāpšana tiek uzskatīta par **konstatētu krāpšanu**, tiklīdz kompetentā iestāde ir pieņēmusi galīgu (tiesvedības vai administratīvu) lēmumu, kurā konstatē, ka pastāv tīšs pārkāpums.

2. izcēlumā ir paskaidrots, kā jēdzieni “**aizdomas par krāpšanu**” un “**konstatēta krāpšana**” tiek lietoti saistībā ar šajā ziņojumā publicēto statistiku.

Korupcija attiecas uz jebkādu valsts amatpersonas varas ļaunprātīgu izmantošanu privāta labuma gūšanai, kuras rezultātā tiek aizskartas ES finanšu intereses.

1.2. ES finanšu intereses 2021. gadā

ES finanšu intereses ietver tos ieņēmumus, izdevumus un aktīvus, kas iekļauti ES budžetā un ES iestāžu, biroju un aģentūru budžetos, kā arī budžetos, ko tie pārvalda un pārrauga⁴.

Budžeta ieņēmumu daļu veido tradicionālie pašu resursi (TPR)⁵, pievienotās vērtības nodoklis, pašu resurss, kas pamatojas uz izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu, un daļa no ES dalībvalstu nacionālā kopienākuma.

1. attēlā norādīti līdzekļi, kas bija pieejami ES 2021. gadā.

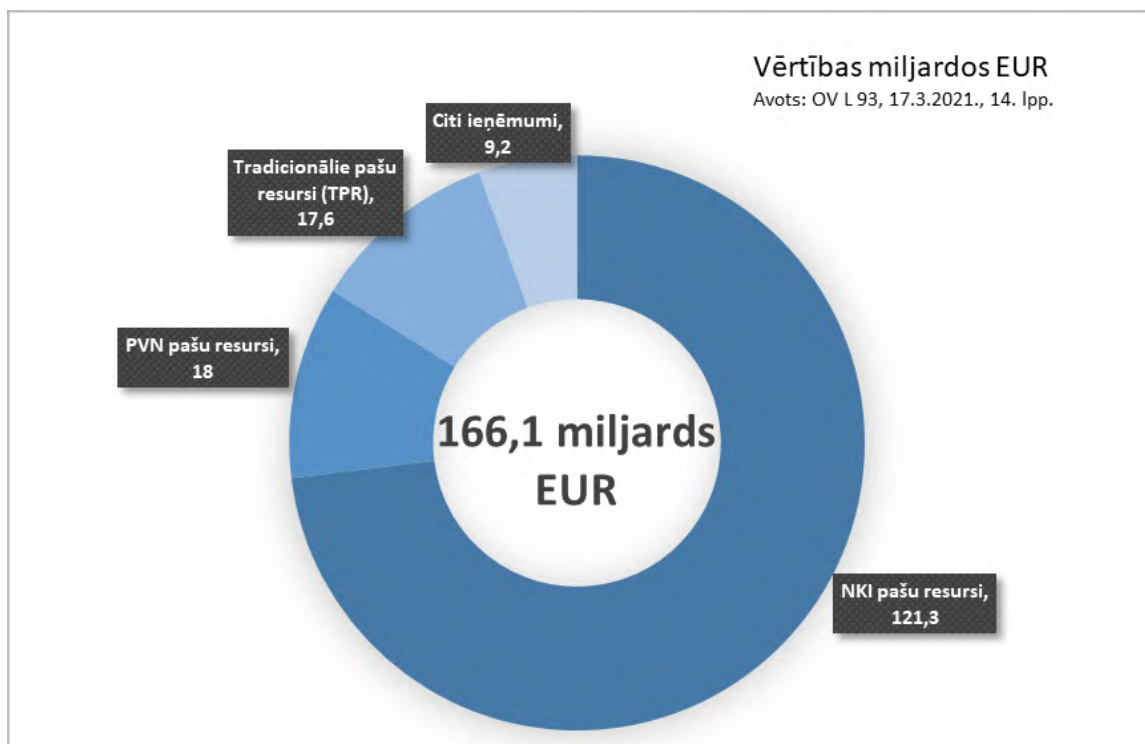
---

³ Sk., piemēram, Komisijas 2015. gada 8. jūlija Deleģētās regulas (ES) 2015/1970 2. panta a) punktu (OV L 293, 10.11.2015.).

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 5. jūlija Direktīvas (ES) 2017/1371 2. panta 1. punkta a) apakšpunkts (OV L 198, 28.7.2017., 29. lpp.).

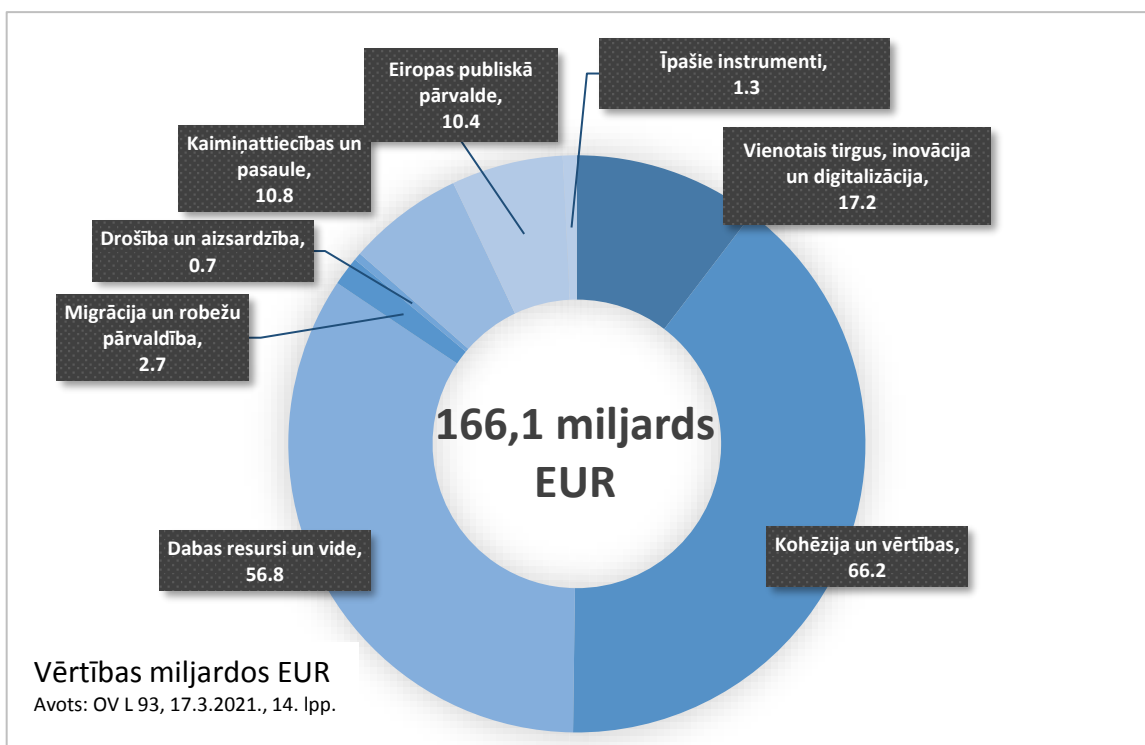
⁵ TPR galvenokārt veido muitas nodokļi pēc 25 % ieturējuma likmes atskaitīšanas.

1. attēls. ES ieņēmumi 2021. gadā

No šiem līdzekļiem ES finansē savas politikas jomas (sk. 2. attēlu).

2. attēls. ES izdevumi 2021. gadā

Lai gan budžeta izpilde tiek īstenota katru gadu⁶, tas ir daļa no ES ilgtermiņa budžeta — daudzgadu finanšu shēmas (DFS), kurā noteikti izdevumu ierobežojumi 7 gadiem.

⁶ Par ES budžeta ikgadējo pieņemšanas procedūru, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/about_the_european_commission/eu_budget/budgetary-procedure.pdf.

2. 2021. GADA SVARĪGĀKIE NOTIKUMI

Šajā punktā ir apkopoti galvenie pieņemtie tiesību akti un Eiropas Savienības Tiesas judikatūra FIA jautājumos 2021. gadā.

2.1. Galvenie pieņemtie tiesību akti

1. tabulā norādīti galvenie tiesību akti, kas pieņemti 2021. gadā. Šā gada laikā ir pieņemti dažādas regulas par 2021.–2027. gada izdevumu programmām. Tajās ietverti konkrēti noteikumi, kuros atkārtoti apstiprināta Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) un Eiropas Prokuratūras (*EPPO*) kompetence ES finanšu interešu aizsardzības jomā, un paredzēts, ka programmās iesaistītajām trešām valstīm jāpiešķir Komisijai, *OLAF* un Eiropas Revīzijas palātai (ERP) vajadzīgās tiesības un piekļuves, kas vajadzīgas to attiecīgo kompetenču visaptverošai īstenošanai.

Atsauce uz šīm regulām tabulā nav iekļauta.

1. tabula. Galvenie pieņemtie tiesību akti

Nosaukums	Apraksts, kā tiesību akts aizsargā ES finanšu intereses
Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu⁷	“ANM regula”. Šīs regulas 22. pantā ir ietverti noteikumi par ES finanšu interešu aizsardzību ⁸ .
Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai⁹	71. apsvērumā ir atkārtoti uzsvērtā <i>OLAF</i> un <i>EPPO</i> kompetence aizsargāt ES finanšu intereses saistībā ar attiecīgajām programmām. 69. pantā noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina izdevumu likumība un pareizība un jāveic darbības, lai novērstu, konstatētu un labotu pārkāpumus, tostarp krāpšanu, un ziņotu par tiem. Tas arī nodrošina, ka Komisijai, <i>OLAF</i> un ERP ir vajadzīgā piekļuve informācijai par ES līdzekļu saņēmēju faktiskajiem īpašniekiem. Saskaņā ar 74. pantu vadošajām iestādēm ir jāievieš efektīvi un samērīgi krāpšanas apkarošanas pasākumi un procedūra, ņemot vērā konstatētos riskus. XII pielikumā ir noteikti sīki izstrādāti noteikumi un veidne ziņošanai par pārkāpumiem.
Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/785 (2021. gada 29. aprīlis), ar ko izveido Savienības Krāpšanas apkarošanas programmu un atceļ Regulu (ES) Nr. 250/2014¹⁰	No Savienības Krāpšanas apkarošanas programmas, kas ir <i>HERCULE III</i> pēctece, tiek finansētas darbības, lai apkarotu krāpšanu un citas nelikumīgas darbības, kas ietekmē ES finanšu intereses ¹¹ .

⁷ OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.

⁸ 5.2. punktā ir sniegta plašāka informācija par tā īstenošanu.

⁹ OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp.

¹⁰ OV L 172, 17.5.2021., 110.–122. lpp.

¹¹ Sīkāku informāciju sk. 4.2.2. punktā.

2.2. Judikatūra FIA jautājumos

Eiropas Savienības Tiesa nodrošina ES tiesību aktu vienotu piemērošanu un interpretāciju. Tiesa 2021. gadā pieņēma trīs lēmumus par ES finanšu interešu aizsardzību.

Lietas numurs un apraksts

C-130/19¹², Revīzijas palāta pret *Pinxten*.

Šajā lietā Tiesa atzina, ka bijušais ERP loceklis ir pārkāpis ERP locekļa amata uzliktos pienākumus, veicot vairākas darbības, tostarp nelikumīgi izmantojot ERP resursus, lai finansētu ar pienākumu izpildi nesaistītas darbības, un izmantojot ERP izsniegto degvielas karti, lai iegādātos degvielu trešām personām piederošiem transportlīdzekļiem. Tiesa bijušajam loceklim atņēma divas trešdaļas no viņa tiesībām uz pensiju. Tiesa savā spriedumā uzsvēra, ka ir svarīgi, lai ERP locekļi ievērotu augstākos uzvedības standartus un nodrošinātu, ka ES vispārējās intereses vienmēr prevalē ne tikai pār nacionālajām, bet arī pār personīgajām interesēm. Šajā sakarā Tiesa secināja, ka, lai gan personām, kas ieņem svarīgus amatus ES iestādēs un struktūrās, jāievēro augstākie uzvedības standarti, Revīzijas palātas īpašā funkcija — pārbaudīt ES izdevumu un finanšu pārvaldības pareizumu — pastiprināja bijušā locekļa izdarīto pārkāpumu smagumu.

C-360/20¹³, *Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației*

Šajā lēmumā Tiesa uzskatīja, ka jēdziens “krāpšana, kas ietekmē [Eiropas Savienības] finanšu intereses” FIA konvencijas¹⁴ 1. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē ietver ne tikai līdzekļu nelikumīgu saņemšanu no ES budžeta, bet arī to nelikumīgu glabāšanu. Tādējādi krāpšana var izpausties kā ziņošanas pienākumu neievērošana pēc šo līdzekļu iegūšanas. Tādējādi krāpšana FIA konvencijas 1. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē ietver apzinātu viltotu vai nepareizu paziņojumu izmantošanu pēc ES finansēta projekta īstenošanas, lai radītu iespaidu, ka finansēšanas līgumā paredzētās saistības ir izpildītas projekta ilgtspējas periodā, un lai nelikumīgi ieturētu līdzekļus no ES budžeta.

Tiesa piebilda, ka valsts tiesību akti, saskaņā ar kuriem personu nevar saukt pie atbildības par šādiem paziņojumiem, ja vien tie nav izteikti projekta īstenošanas laikā, nav saderīgi ar LESD 325. pantu. Tomēr, lai ievērotu attiecīgo personu pamattiesības, valstu tiesām nebūs pienākuma interpretēt šādus valsts tiesību aktus kā tādus, kas attiecas uz paziņojumiem, kuri izteikti pēc projekta īstenošanas, ja tas izraisa likumpārkāpumu un sodu likumības principa pārkāpumu. Iespējamā pārkāpuma gadījumā attiecīgās darbības būs jāveic valsts likumdevējam.

C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19¹⁵, *Euro Box Promotion u. c.*

Tiesai tika lūgts lemt par to, vai Rumānijas Konstitucionālās tiesas judikatūra par kriminālprocesa noteikumiem, kas piemērojami krāpšanas un korupcijas tiesvedībā, ir saderīga ar ES tiesību aktiem. Rumānijas Konstitucionālā tiesa 2018. gadā atcēla Rumānijas Augstās kasācijas tiesas lēmumus, ar kuriem vairākas personas notiesāja par krāpšanos ar PVN, korupciju un ietekmes izmantošanu saistībā ar ES fondu pārvaldību, pēc būtības norādot, ka tiesnešu kolēģijas, kas izskatīja lietas, tika izveidotas nelikumīgi. Rumānijas zemāka līmeņa tiesa cita starpā iesniedza Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par jautājumu, vai Konstitucionālās tiesas judikatūra ir radījusi sistēmisku nesodāmības risku krāpšanas un korupcijas apkarošanas jomā, jo īpaši, ja pārkāpumi paliks nesodīti noilguma iestāšanās dēļ.

Tiesa savā spriedumā uzskatīja, ka, lai gan noteikumi, kas reglamentē dalībvalstu tiesu sistēmas organizāciju, principā ir dalībvalstu jurisdikcijā, šiem noteikumiem tomēr ir jāatbilst ES tiesību aktos paredzētajiem pienākumiem. Šādi pienākumi ietver cīņu pret nelikumīgām darbībām, tostarp korupcijas nodarījumiem, kas ietekmē ES finanšu intereses, izmantojot efektīvus preventīvus pasākumus. Efektivitātes

¹² 2021. gada 30. septembra spriedums, EU:C:2021:782.

¹³ 2021. gada 14. oktobra spriedums, EU:C:2021:856.

¹⁴ Konvencija, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K3. pantu, par Eiropas Kopienų finansālo interešu aizsardzību (OV C 316, 27.11.1995., 49.–57. lpp.)

¹⁵ 2021. gada 21. oktobra spriedums, EU:C:2021:1034.

prasība attiecas gan uz tiesvedību, gan uz sodiem par šiem nodarījumiem, kā arī uz uzlikto sodu izpildi. Valsts likumdevējam galvenokārt ir jānodrošina, lai šiem nodarījumiem piemērojami procesuālie noteikumi neradītu sistēmisku nesodāmības risku. Savukārt valstu tiesas nedrīkst piemērot valsts noteikumus, kas liedz piemērot efektīvus preventīvus sodus. Konkrētajā gadījumā Rumānijas Konstitucionālās tiesas judikatūras piemērošanas sekas ir tādas, ka attiecīgās krāpšanas un korupcijas lietas ir jāpārskata, ja nepieciešams, vairākas reizes, pirmajā instancē un/vai apelācijas tiesvedībā. Tas var novest pie to noilguma, kā rezultātā personas, kuras Rumānijas valstī ieņem augstākos amatus un ir notiesātas par krāpšanu vai korupciju, netiek sodītas efektīvi un atturoši. Nesodāmības risks šai personu kategorijai kļūtu sistēmisks un liktu apšaubīt mērķi par augsta līmeņa korupcijas apkarošanu. Tādējādi Tiesa nolēma, ka LESD 325. pants un FIA konvencijas 2. pants aizliedz valsts noteikumus vai praksi, saskaņā ar kuriem spriedumi korupcijas un PVN krāpšanas lietās netika pasludināti nepareizi izveidotas tiesnešu kolēģijas dēļ, ja tas rada sistēmisku nesodāmības risku par tādiem nodarījumiem kā krāpšana lielā apjomā, kura apdraud Savienības finanšu intereses, vai korupcija vispār. Tiesa piebilda, ka iesniedzējtiesai bija jāpārbauda šādas pieejas saderība ar apsūdzētā tiesībām uz taisnīgu tiesu saskaņā ar Pamattiesību hartas 47. pantu.

3. ES KRĀPŠANAS APKAROŠANAS STRUKTŪRA

Sarežģītā likumdošanas un organizatoriskā struktūra, kas ieviesta ES finanšu interešu aizsardzībai, ir tāda nepārtraukta procesa rezultāts, kurš ilgst vairāk nekā trīs gadu desmitus¹⁶. Šajā punktā ir izklāstītas svarīgākās norises šajā jomā 2021. gadā¹⁷.

3.1. Eiropas līmenis

3.1.1. Eiropas Parlaments

Papildus savām likumdošanas darbībām **Eiropas Parlaments** (EP) pārbauda, kā Komisija (un citas iestādes un struktūras) izpilda ES budžetu, izmantojot procedūru, kas zināma kā “budžeta izpildes apstiprināšana”. EP 2021. gadā apstiprināja 2019. finanšu gada budžeta izpildi¹⁸ un sāka procedūru attiecībā uz 2020. finanšu gadu¹⁹. **Budžeta kontroles komiteja** (*CONT*) budžeta izpildes apstiprināšanas procedūrā ir galvenā struktūra, kas sagatavo arī gada ziņojumu par ES finanšu interešu aizsardzību. Ziņojumā, tiklīdz Parlamenta plenārsēdē tas būs pieņemts kā rezolūcija, tiek sniegtas politiskas norādes Komisijai un dalībvalstīm. Vairākās *CONT* sanāksmēs 2021. gadā galvenā uzmanība tika pievērsta *OLAF* darbībām, uzaicinot biroju sniegt informāciju par rezultātiem.

1. ierāmējums. EP 2019. gada rezolūcija par ES finanšu interešu aizsardzību

¹⁶ Informāciju par tādu tiesību aktu izstrādi, kas aizsargā ES finanšu intereses pirmās trīs desmitgades (1989–2018), no ES darba FIA aspekta sk. Eiropas Komisijas ikgadējā ziņojumā “*Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība un cīņa pret krāpšanu (2018. gads)*” (COM(2019) 444 final, 11.10.2019.). Informāciju par pēdējiem diviem gadiem (2019–2020) sk. attiecīgi Eiropas Komisijas ikgadējā ziņojumā “*Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība un cīņa pret krāpšanu (2019. gads)*” (COM(2020) 363 final, 3.9.2020.) un ikgadējā ziņojumā “*Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība un cīņa pret krāpšanu (2020. gads)*” (COM(2021) 578 final, 20.9.2021.).

¹⁷ ES krāpšanas apkarošanas struktūra un galvenie iesaistītie dalībnieki tika izklāstīti dokumentā COM(2021) 444 final, *cit.*, 3. punkts, 11.–19. lpp.

¹⁸ 2020/2140(DEC), 28.4.2021.

¹⁹ 2021/2106(DEC). EP 2021. gada maijā pieņēma rezolūciju par budžeta izpildes apstiprināšanu. Tas ar 451 balsi “par”, 175 balsīm “pret” un 17 balsīm “atturas” apstiprināja rezolūciju par budžeta izpildes apstiprinājuma sniegšanu Komisijai, kura pievienota lēmumam par budžeta izpildes apstiprināšanu.

EP rezolūcija par 2019. gadu tika pieņemta 2021. gada 7. jūlija plenārsēdē pēc tam, kad 2021. gada 21. jūnijā tika saņemts labvēlīgs *CONT* balsojums²⁰.

Rezolūcija lielā mērā rada pozitīvu iespaidu, vienlaikus iesakot Komisijai turpmākus pasākumus dažādās ar krāpšanas apkarošanu saistītās jomās. Tajā ir ņemta vērā 2019. gadā ziņoto krāpniecisko un ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu skaita samazināšanās un pieprasīta dalībvalstu ciešāka sadarbība informācijas apmaiņas jomā. Rezolūcijā ir atzīti Komisijas centieni reformēt krāpšanas apkarošanas vidi un pieprasīts, lai *OLAF* un *EPPO* tiktu piešķirti pietiekami resursi. Rezolūcijā ir uzsvērtā atklāšanas spējas izšķirošā nozīme un Komisija ir aicināta turpināt atbalstīt dalībvalstis, lai nodrošinātu gan kontroļu kvalitātes uzlabošanu, gan to skaita palielināšanu. EP jo īpaši lūdz Komisiju:

- izveidot sadarbībspējīgu digitālu ziņošanas un uzraudzības sistēmu, lai dalībvalstis, īstenojot dalītu pārvaldību, sniegtu savlaicīgus, vienotus un standartizētus ziņojumus,
- pieņemt krāpšanas apkarošanas stratēģiju, kurā iesaistītas dalībvalstis,
- iesniegt tiesību akta priekšlikumu par savstarpēju administratīvo palīdzību ES izdevumu jomā,
- iekļaut Finanšu regulas pārskatīšanas priekšlikumā attiecībā uz Komisijas lauksaimniecības politikas (KLP) un kohēzijas fondu saņēmējiem priekšlikumus par maksimālo apjomu uz vienu fizisko personu,
- paplašināt agrīnas noteikšanas un izslēgšanas sistēmu (*EDES*), iekļaujot tajā dalītu pārvaldību, un
- atbalstīt un aizsargāt pētniecisko žurnālistiku.

3.1.2. Padome

Padomes Krāpniecības apkarošanas darba grupa nodarbojas ar jautājumiem, kas saistīti ar ES finanšu interešu aizsardzību un cīņu pret krāpšanu, kā arī citām nelikumīgām darbībām, kas ietekmē šīs intereses. Tā strādā arī ar jautājumiem, kas attiecas uz *OLAF* un tā Uzraudzības komiteju.

Darba grupa ir atbildīga par to, lai tiktu izskatīti:

- tiesību aktu priekšlikumi par krāpšanas apkarošanu un *OLAF* darbību,
- gada ziņojumi par ES finanšu interešu aizsardzību.

OLAF ir pārstāvējis Komisiju vairākās Padomes darba grupās, jo īpaši krāpšanas apkarošanas darba grupā.

3.1.3. Eiropas Komisija

Eiropas Komisija nosaka stratēģijas un pārvērš tās politikā un iniciatīvās ar vispārējiem politiskiem mērķiem, kas izstrādāti kopīgi ar ES iestādēm. Komisijas ģenerāldirektorāti (ĢD) pārvalda konkrētas politikas jomas un ar tām saistītās izdevumu programmas, kas tās atbalsta. Lai labāk aizsargātu ES budžetu, Komisija 2019. gadā pieņēma krāpšanas apkarošanas stratēģiju (Komisijas stratēģiju krāpšanas apkarošanai (KSKA)), kurai bija pievienots rīcības plāns.

2. ierāmējums. KSKA pievienotā rīcības plāna īstenošanas pašreizējais stāvoklis

²⁰ Procedūras dokuments 2020/2246(INI), 2019. gada ziņojums par ES finanšu interešu aizsardzību un cīņu pret krāpšanu.

Komisijas stratēģijai krāpšanas apkarošanai (KSKA) un ar to saistītajam rīcības plānam, kurā ietvertas 63 darbības, ir būtiska nozīme ES līdzekļu iespējamās ļaunprātīgas izmantošanas novēršanā. *OLAF* uzraudzībā atbildīgie Komisijas dienesti guva ļoti labus panākumus minēto darbību īstenošanā, cenšoties panākt, ka tās tiek pabeigtas termiņā, proti, 2021. gada decembrī. Līdz 2022. gada jūnijam 59 no 63 darbībām — aptuveni 94 % — bija pabeigtas²¹.

Stratēģijai ir divi galvenie mērķi, kas paredzēti, lai uzlabotu: i) datu vākšanu un analīzi, kā arī ii) koordināciju, sadarbību un procesus.

Atbilstīgi pirmajam mērķim *OLAF* pastiprināja savu analītisko darbu, jo īpaši izstrādājot Atvērto sistēmu un noturības mehānismu (ANM) riska sistēmu, kas aptver iespējamās nopietnos pārkāpumus — krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus —, kuri rodas ANM īstenošanas jomā. Lai risinātu sadarbības jautājumus un uzlabotu dalībvalstu sniegtos ziņojumus, tas arī sāka pētījumu par Pārkāpumu pārvaldības sistēmas (*IMS*) turpmāko attīstību.

Saskaņā ar KSKA otro mērķi turpinājās progress vairākās darbībās, kuru mērķis bija veicināt Komisijas dienestu koordināciju un sadarbību un nodrošināt Komisiju ar rezultatīvāku krāpšanas apkarošanas uzraudzības sistēmu. Ir pastiprināti sakari un sadarbība starp Komisijas dienestiem, jo īpaši *OLAF* vadītā Krāpšanas novēršanas un atklāšanas tīkla (*FPDNet*) aizgādībā organizējot regulāras sanāksmes Komisijas pārstāvju grupām, kas izveidotas atbilstīgi pārvaldības modelim vai tēmai.

Komisija ir arī apņēmusies uzlabot *OLAF* ieteikumu izpildes uzraudzību, kas ir būtiska daļa no centieniem atgriezt ES budžetā nepareizi izlietotos līdzekļus. Komisija un *OLAF* saskaņoti centās palielināt šīs uzraudzības efektivitāti un izvērtēja aptuveni 1700 finanšu ieteikumus, kas Komisijas departamentiem un izpildaģentūrām tika izdoti laikposmā no 2012. gada līdz 2020. gadam. Kopumā 2012.–2020. gadā tika ieteikts atgūt līdzekļus vairāk nekā 7 miljardu EUR apmērā, no kuriem gandrīz 40 % bija saistīti ar piecām lielām muitas lietām par vērtības samazināšanu²².

Lai nodrošinātu krāpšanas apkarošanas centienu ilgspēju Komisijā un izskatītu gan atlikušās 2019. gada KSKA rīcības plāna darbības, gan Komisijas jaunās prioritātes, *OLAF* apsver veikt plāna mērķorientētu pārskatīšanu. KSKA galvenie mērķi un pamatprincipi joprojām ir spēkā, un pārskatītajā rīcības plānā paredzētais uzsvars tiks likts uz Komisijas prioritātēm, piemēram, jauno DFS, ANM, sadarbību ar *EPPO* un digitalizācijas lomu krāpšanas apkarošanas jomā.

3.1.4. Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*)

Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) veic neatkarīgu izmeklēšanu par krāpšanu un korupciju saistībā ar ES fondiem un izstrādā ES krāpšanas apkarošanas politiku cīņai pret krāpšanu, korupciju un jebkuru citu nelikumīgu darbību, kas skar ES finanšu intereses.

3. ierāmējums. *OLAF* darbības 2021. gadā

Gada laikā tika veiktas aptuveni 1100 atlases, kā rezultātā tika sāktas 234 jaunas izmeklēšanas lietas. Kopumā gada laikā tika sekmīgi pabeigtas 212 izmeklēšanas, ļaujot *OLAF* sniegt kompetentajām ES un valstu iestādēm 294 finanšu, tiesvedības, disciplinārus un administratīvus ieteikumus. Vairums šo ieteikumu bija par attiecīgo ES un valstu iestāžu veikto ES līdzekļu

²¹ Informāciju par pašreizējo stāvokli KSKA rīcības plāna īstenošanā sk. šim ziņojumam pievienotajā dokumentā “*CAFS Action Plan — State of play June 2022*” (KSKA rīcības plāns un stāvoklis 2022. gada jūnijā).

²² Par Apvienotajā Karalistē atklāto vērtības samazināšanas lietu jau ir minēts 2020. gada FIA ziņojumā (*cit.*, 1. ierāmējums, 13. lpp.).

atgūšanu (2021. gadā tie bija 527,4 miljoni EUR). Pateicoties *OLAF* darbam, tika novērsta vairāk nekā 340 miljonu EUR nepamatota iztērēšana.

OLAF veiktās izmeklēšanas atklāja vairākas jaunas tendences krāpniecisko darbību jomā, piemēram, krāpšanu saistībā ar Covid-19, zaļo pārkārtošanos un atkritumu apsaimniekošanu.

Lai optimizētu operatīvo sadarbību, 2021. gada 5. jūlijā starp *OLAF* un *EPPO* tika parakstīta darba kārtība. Šī sadarbība jau dod konkrētus rezultātus. *OLAF* 2021. gadā bija būtisks *EPPO* saņemtās informācijas avots²³, proti, 85 *EPPO* kriminālizmeklēšanas tika balstītas uz *OLAF* izmeklēšanas ziņojumiem. Kopējais iespējamais kaitējums ES budžetam saistībā ar *OLAF* ziņotajām izmeklēšanas lietām 2021. gadā tika lēsts 2,2 miljardu EUR apmērā²⁴. *OLAF* izmeklētāji un tiesu medicīnas analītiķi arī sniedza būtisku atbalstu *EPPO* izmeklēšanām, piedaloties liecinieku iztaujāšanās kā eksperti un sniedzot detalizētu muitas lietu analīzi. *OLAF* uzsāka vairākas papildu izmeklēšanas. Tās deva ievērojamus rezultātus finanšu un krimināltiesību jomā.

3.1.5. Eiropas Prokuratūra (EPPO)

Eiropas Prokuratūrai (*EPPO*) kā pirmajai pārvalstiskajai prokuratūras iestādei ir pilnvaras veikt izmeklēšanu un kriminālvajāšanu noziegumos, kas skar ES finanšu intereses 22 dalībvalstīs, kuras ir pārstāvētas *EPPO*²⁵.

4. ierāmējums. EPPO darbības pirmie 7 mēneši skaitļos

EPPO darbu sāka 2021. gada 1. jūnijā. Kopumā prokuratūra līdz 2021. gada beigām saņēma 2832 ziņojumus un sāka 576 izmeklēšanas (līdz 2021. gada 31. decembrim — 515 aktīvas izmeklēšanas)²⁶.

Ziņojumi galvenokārt tika saņemti no valsts iestādēm vai privātām personām.

EPPO noslēdza darba kārtību ar Ungārijas Ģenerālprokuratūru un turpina sarunas par darba kārtības vienošanās noslēgšanu ar Poliju, Īriju un Dāniju.

Attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanu 12 iesaistītajās dalībvalstīs (Itālijā, Beļģijā, Vācijā, Rumānijā, Čehijā, Horvātijā, Somijā, Latvijā, Luksemburgā, Spānijā, Lietuvā un Portugālē) tika īstenota 81 līdzekļu atgūšanas darbība. Kopumā *EPPO* pieprasīja konfiscēt vairāk nekā 152 miljonus EUR, un vairāk nekā 147 miljonu EUR tika konfiscēti.

Saskaņā ar likumības principu *EPPO* ir pienākums uzsākt izmeklēšanu ikreiz, kad ir pamatots iemesls uzskatīt, ka tiek vai ir izdarīts noziedzīgs nodarījums, kas ir tās kompetencē. Valstu iestādēm ir juridisks pienākums ziņot *EPPO* par jebkuru noziedzīgu rīcību, attiecībā uz kuru *EPPO* varētu īstenot savu kompetenci. Ja valstu iestādes ir sākušas izmeklēt nodarījumu, kas ir *EPPO* kompetencē, un *EPPO* nolēmj izmantot savas pārņemšanas tiesības, tām ir jānodod tai savas lietas. Izmeklēšanu sāk Eiropas deleģētie prokurori iesaistītajās dalībvalstīs, bet pārrauga 22 Eiropas prokurori un Eiropas galvenais prokurors Luksemburgā. Eiropas deleģētie prokurori ir

²³ Tiesiskajā regulējumā, kas reglamentē attiecības starp *EPPO* un *OLAF*, ir paredzēta abu struktūru darba kārtība, kurā noteikti šo attiecību praktiskie aspekti. Darba kārtība tika parakstīta 2021. gada 5. jūlijā.

²⁴ Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*), "[The OLAF Report 2021](#)" (*OLAF* 2021. gada ziņojums), 38. lpp.

²⁵ Dānija, Īrija, Polija, Ungārija un Zviedrija nav pārstāvētas *EPPO*. Sagaidāms, ka Zviedrija pievienosies *EPPO* 2023. gadā.

²⁶ Sīkāku statistiku, jo īpaši par iesaistītajām dalībvalstīm, sk. Eiropas Prokuratūras dokumentā "[2021 Annual Report](#)" (2021. gada ziņojums).

iekļauti valsts prokuratūras dienestos vai tiesu iestādēs. Tomēr norādes par operatīvo darbu viņiem var sniegt tikai *EPPO* galvenā mītne, izmantojot 15 pastāvīgās palātas vai 22 Eiropas prokurorus. 2021. gadā darbojās 95 Eiropas deleģētie prokurori, un ir paredzēts iecelt 140 prokurorus. *EPPO* Kolēģija ir tikusies 34 reizes un pieņēmusi 125 lēmumus. Tā grozīja un papildināja dažus lēmumus, pamatojoties uz pirmo pieredzi, kas gūta, piemēram, par lietu sadali starp pastāvīgajām palātām vai *EPPO* kompetences novērtēšanai reģistrētās informācijas pārbaudi.

5. ierāmējums. Nolīgums, ar ko nosaka sadarbības kārtību starp Komisiju un EPPO

Tiesiskais regulējums, kas reglamentē *EPPO* darbu, paredz, ka tā, lai aizsargātu ES finanšu intereses, izveido un uztur sadarbības attiecības ar Komisiju. Šajā nolūkā tās ir noslēgušas nolīgumu, kurā izklāstīta sadarbības kārtība.

Nolīgumā, kas parakstīts 2021. gada 18. jūnijā, ir sīki izklāstīti administratīvie pasākumi, kas paredzēti, lai īstenotu *EPPO* regulā noteiktos savstarpējās informēšanas un apspriešanās pienākumus. To mērķis, no vienas puses, ir ļaut *EPPO* efektīvi izmeklēt noziegumus, kas ietekmē ES budžetu, un sākt kriminālvajāšanu, un, no otras puses, dot iespēju Komisijas dienestiem nodrošināt atbilstošus administratīvos, finansiālos un disciplināros pasākumus pēc *EPPO* veiktajām izmeklēšanām, tostarp piesardzības pasākumus ES budžeta aizsardzībai.

Nolīgumā jo īpaši precizēti a) konkrētie informācijas vai konsultāciju veidi, kas jānosūta katrā lietā; b) attiecīgie kontaktpunkti; c) piemērojamās procedūras, saziņas līdzekļi, veidne un termiņi; un d) nosacījumi, saskaņā ar kuriem *EPPO* var piekļūt konkrētām attiecīgām datubāzēm, ko pārvalda Komisija. Tajā ir arī atsauce uz ciešu un savlaicīgu Komisijas un *EPPO* sadarbību jautājumā par to, kā tiek piemērota Regula (ES) Nr. 2020/2092 par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai.

3.1.6. Eiropas Revīzijas palāta (ERP)

Eiropas Revīzijas palāta (ERP) novērtē, vai darbības, ko ES veic, lai uzlabotu pārskatatbildību, pārredzamību un finanšu pārvaldību, ir ekonomiskas, lietderīgas, efektīvas, likumīgas un pareizas.

6. ierāmējums. Eiropas Revīzijas palātas gada ziņojums

Katru gadu ERP revidē ES budžeta ieņēmumus un izdevumus un sniedz atzinumu par to, kādā mērā gada pārskati ir ticami un ieņēmumi un izdevumi atbilst spēkā esošajiem tiesību aktiem un noteikumiem. Gada ziņojums par 2020. finanšu gadu tika publicēts 2021. gada 26. oktobrī²⁷.

ERP secināja, ka pārskatos nebija sniegtas būtiski nepareizas ziņas. Attiecībā uz darījumu pareizību tā secināja, ka ieņēmumos kļūdu līmenis nebija būtisks. Attiecībā uz izdevumiem revīzijas rezultāti liecina, ka aplēstais kļūdu līmenis saglabājās tāds pats kā pagājušajā gadā — 2,7 %. Augsta riska (galvenokārt ar atlīdzību saistītos) izdevumos kļūdu līmenis bija būtisks. 2021. gadā *OLAF* tika ziņots par sešiem gadījumiem, kas rada aizdomas par krāpšanu.

3.1.7. Eurojust

Eurojust — Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās — koordinē dalībvalstu un trešo valstu iestāžu darbību pārrobežu noziegumu izmeklēšanā un

²⁷ Eiropas Revīzijas palāta, [Gada pārskats par ES budžeta izpildi 2020. finanšu gadā](#), 26.10.2021.

kriminālvajāšanā. ES finanšu interešu aizsardzības jomā tā galvenokārt pilda uzdevumus saistībā ar dalībvalstīm, kuras nav pārstāvētas *EPPO*.

7. ierāmējums. Eurojust svarīgākie notikumi 2021. gadā

2021. gadā *Eurojust* turpināja operatīvo darbu, kopā ar *EPPO*, *OLAF* un Eiropolu cīnoties pret krāpšanu, kas skar ES budžeta līdzekļus, un citiem noziegumiem FIA jomā. Sadarbība krāpšanas apkarošanas jomā ietvēra *Eurojust* iesaistīšanos operācijā *SENTINEL*, kuras mērķis ir aizsargāt ar iniciatīvu *NextGenerationEU* saistītos līdzekļus pret krāpšanu, korupciju un citām nelikumīgām darbībām, kas ietekmē ES finanšu intereses (sk. **11. ierāmējumu**).

Eurojust sadarbība ar *EPPO* sākās 2021. gadā. Pēc darba kārtības parakstīšanas 2021. gada februārī *Eurojust* sāka sadarboties ar *EPPO* izmeklēšanu jomā drīz pēc tam, kad *EPPO* sāka savu operatīvo darbu 2021. gada 1. jūnijā.

OLAF 2021. gadā joprojām bija svarīgs *Eurojust* operatīvais partneris, piedaloties vairākās koordinācijas sanāksmēs par lietām, kas ietekmē ES budžetu. Abas struktūras arī izveidoja jaunu darbplūsmu ciešākai sadarbībai un turpināja darbu to kopējo izmeklēšanas grupu (KIG) izvērtēšanā, kurās piedalījās *OLAF*. Tāpat kā iepriekšējos gados, *Eurojust* un *OLAF* turpināja dalīties pieredzē par cīņu pret krāpšanu. Pēc 2020. gadā *OLAF* izmeklētājiem organizētā *Eurojust* semināra *Eurojust* eksperti 2021. gadā apmeklēja *OLAF* prezentācijas par gadījumu izpēti, datu analīzes metodēm un pārskatīto tiesisko regulējumu, kas piemērojams *OLAF* izmeklēšanām.

3.1.8. Eiropols

Eiropols — Eiropas Savienības Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai — ir tiesībaizsardzības operāciju atbalsta centrs, informācijas centrs noziedzīgu nodarījumu jautājumos un tiesībaizsardzības pieredzes centrs.

8. ierāmējums. Eiropols 2021. gadā

2021. gada septembrī Eiropola Eiropas Finansiālo un ekonomisko noziegumu apkarošanas centrs (*EFEC*) sadarbībā ar Itālijas iestādēm Romā rīkoja augsta līmeņa tiesībaizsardzības sanāksmi un vienojās par šādu principu: jebkuri draudi ANM apdraud ES finansiālo labklājību.

Turklāt 2021. gada septembrī Eiropols, *OLAF*, *EPPO*, *Eurojust* un 21 dalībvalsts apvienoja spēkus operācijā *SENTINEL* (sk. **11. ierāmējumu**).

3.2. Dalībvalstu līmenis

3.2.1. Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienesti (*AFCOS*)

Kopš 2013. gada²⁸ dalībvalstīm, lai veicinātu efektīvu sadarbību un informācijas — tostarp operatīvās informācijas — apmaiņu ar *OLAF*, ir jāizraugās **Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienests** (*AFCOS*). Dalībvalstis var brīvi izlemt, kur valsts administratīvajā struktūrā vislabāk izvietot *AFCOS* un kādas būs šā dienesta pilnvaras.

²⁸ Saskaņā ar 12.a pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES, Euratom) Nr. 883/2013 (2013. gada 11. septembris) par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*), un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1073/1999 un Padomes Regulu (Euratom) Nr. 1074/1999, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 26. oktobra Regulu (ES, Euratom) 2016/2030 un Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 23. decembra Regulu (ES, Euratom) 2020/2223.

AFCOS pilnvaras var atšķirties atkarībā no konkrētas valsts apstākļiem. Tomēr visos gadījumos tā kompetencē būtu jāiekļauj sadarbības nodrošināšana ar *OLAF* un to likumdošanas, administratīvo un izmeklēšanas pienākumu un darbību koordinēšana attiecīgajā dalībvalstī, kas saistīti ar ES finanšu interešu aizsardzību.

9. ierāmējums. Dalībvalstu 2021. gadā pieņemtie pasākumi²⁹

Luksemburga un Latvija pastiprināja savu *AFCOS*. **Luksemburgā** *AFCOS* grupa tika pastiprināta, lai nodrošinātu atbilstošu koordināciju krāpšanas apkarošanas un ES finanšu interešu aizsardzības jomā. **Latvija** ziņoja par jauna tiesību akta un attiecīgas procedūras rokasgrāmatas pieņemšanu, lai nodrošinātu, ka tās *AFCOS* ir likumīgas tiesības a) piedalīties un sniegt palīdzību *OLAF* pārbaudēs uz vietas, b) pieprasīt informāciju vai dokumentus no privātpersonām un c) administratīvās izmeklēšanas ietvaros saņemt informāciju par bankas kontiem.

Griekija, Spānija un Zviedrija ziņoja par pasākumiem, ko to *AFCOS* veica, lai palīdzētu vadošajām iestādēm uzlabot ziņošanu tiesībsardzības iestādēm par iespējamu krāpšanu.

3.2.2. Valstu stratēģijas krāpšanas apkarošanai (*NAFS*)

Komisijas pastāvīgais mudinājums dalībvalstīm pieņemt **valstu stratēģijas krāpšanas apkarošanai** (*NAFS*) ir veicinājis pieņemto *NAFS* skaita pastāvīgu pieaugumu. Līdz 2021. gada beigām 17 dalībvalstis³⁰ bija pieņēmušas vai atjauninājušas *NAFS*, un no 11 dalībvalstīm³¹, kurām šī stratēģija vēl ir jāpieņem, 4 dalībvalstis³² ziņoja, ka pašlaik *NAFS* tiek izstrādāta vai ir gandrīz pieņemta.

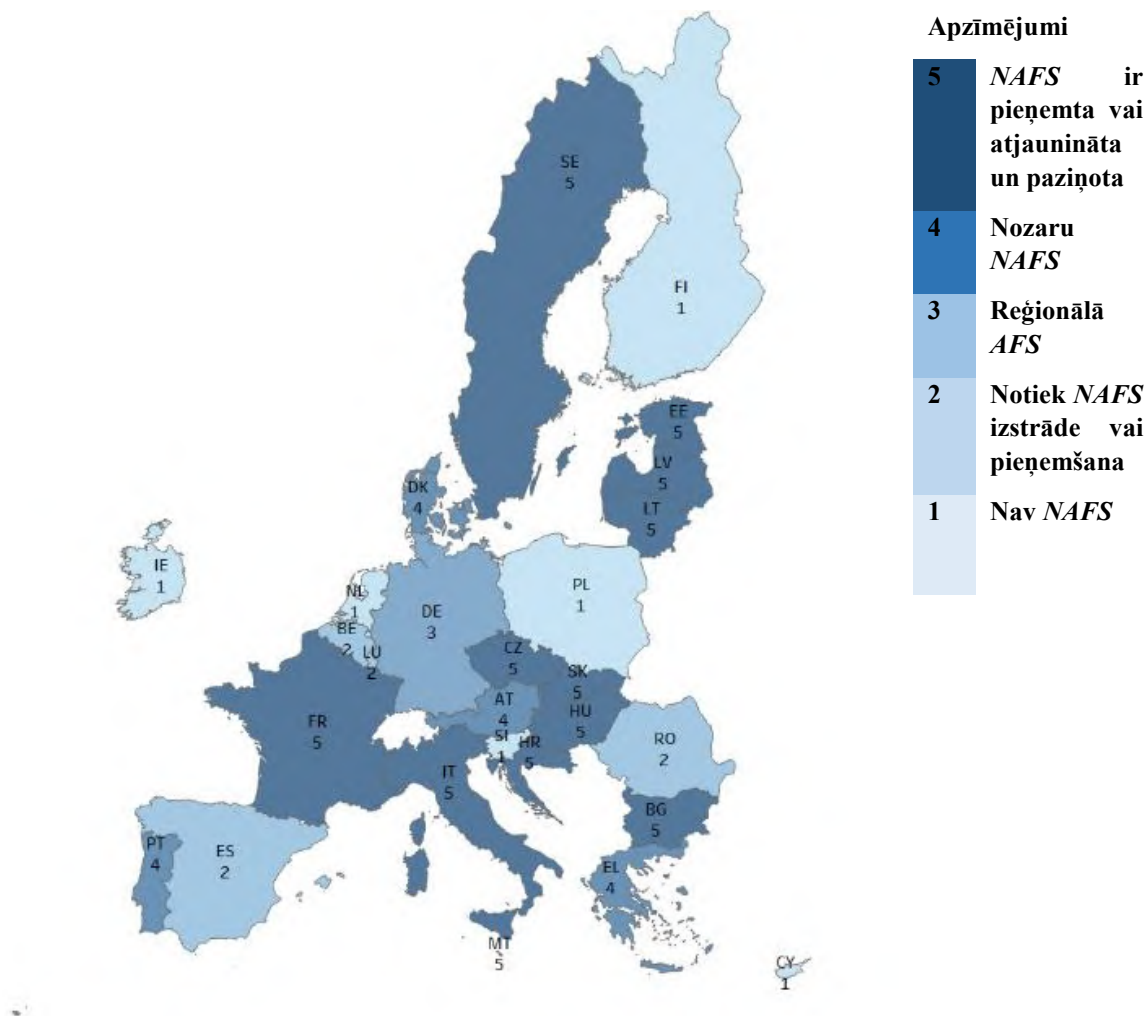
²⁹ Sk. šim ziņojumam pievienoto dokumentu “*Measures adopted by the Member States to protect the EU’s financial interests in 2021 – Implementation of Article 325 TFEU*” (Dalībvalstu pieņemtie pasākumi ES finanšu interešu aizsardzībai 2021. gadā un LESD 325. panta īstenošana), lai iegūtu plašāku informāciju par valstu iniciatīvām, kas uzlabo ES finanšu interešu aizsardzību.

³⁰ Austrija, Bulgārija, Čehija, Dānija, Francija, Griekija, Horvātija, Igaunija, Itālija, Latvija, Lietuva, Malta, Portugāle, Slovākija, Ungārija, Vācija un Zviedrija. No šīm valstīm Vācija un Portugāle vēl nebija nosūtījušas *OLAF* nepieciešamos dokumentus. Austrija 2020. gadā ziņoja, ka tai ir izstrādāta stratēģija līdz gada beigām, taču tā nav nosūtījusi papildu atjauninājumus par 2021. gadu.

³¹ Beļģija, Īrija, Kipra, Luksemburga, Nīderlande, Polija, Rumānija, Slovēnija, Somija un Spānija.

³² Beļģija, Luksemburga, Rumānija un Spānija.

3. attēls. Pašreizējais stāvoklis NAFS pieņemšanas jomā

Lai gan stratēģiju tvērums un saturs dažādās dalībvalstīs joprojām ir atšķirīgs³³ un dažas stratēģijas ir jāatjaunina, kopējā situācija salīdzinājumā ar 2020. gadu ir uzlabojusies. Ievērojot Komisijas ieteikumus, vairākas³⁴ pašreizējās stratēģijas ir atjauninātas, lai atspoguļotu jaunus būtiskus riskus, piemēram, riskus, kas saistīti ar Atveseļošanās un noturības mehānisma (ANM) ieviešanu un Covid-19 pandēmijas ietekmi.

3.2.3. 2020. gada ieteikumu īstenošana dalībvalstīs³⁵

Komisija 2020. gada ziņojumā par Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību dalībvalstīm sniedza trīs ieteikumu kopumus, kas aptver a) krāpšanas apkarošanas transversālos aspektus, b) ieņēmumus un c) izdevumus. Šo ieteikumu mērķis bija uzlabot sadarbību starp ES un valstu struktūrām; palielināt krāpšanas apkarošanas valstu pasākumu saskaņotību un konsekvensi;

³³ Sk. arī 5.6. punktu.

³⁴ Bulgārija, Francija, Grieķija, Itālija, Ungārija.

³⁵ Pilnīgu pārskatu par dalībvalstu veiktajiem turpmākajiem pasākumiem sk. šim ziņojumam pievienotajā dokumentā “Implementation of the 2020 recommendations by the Member States” (2020. gada ieteikumu īstenošana dalībvalstīs).

optimizēt muitas savienības un dalībvalstu muitas dienestu darbību; stiprināt iekšējās kontroles sistēmas un krīzes laikā palielināt elastību un noturību.

Attiecībā uz krāpšanas apkarošanas transversālajiem aspektiem Komisija ieteica dalībvalstīm, kuras nav pievienojušās *EPPO*, apsvērt iespēju to izdarīt.

No piecām dalībvalstīm, kas vēl nepiedalās *EPPO*, **Zviedrija** ir izteikusi nodomu pievienoties 2023. gadā, bet **Dānija, Īrija, Ungārija** un **Polija** paziņoja, ka neplāno pievienoties³⁶.

Ieņēmumu jomā 16 dalībvalstis³⁷ atbildēja, ka tās ir pilnībā īstenojušas Komisijas ieteikumu novērtēt **savas valsts muitas kontroles stratēģijas riskus un trūkumus**, kurus uzskatāmi apliecināja Covid-19 pandēmija, 4 dalībvalstis³⁸ to īstenoja daļēji, bet 6 dalībvalstis³⁹ to neīstenoja. Atbildes liecina par vairākiem sekmīgiem pasākumiem, piemēram, kontroļu un riska profilēšanas elastīguma jomā, tādējādi nodrošinot, ka Covid-19 periodā kontroles joprojām tika veiktas efektīvi.

Reaģējot uz ieteikumu **novērtēt riskus, kas, iespējams, nav novērsti 2020. gadā, un īstenot korektīvus pasākumus to novēršanai**, 16 dalībvalstis⁴⁰ šo ieteikumu īstenoja pilnībā, 3 dalībvalstis⁴¹ — daļēji, bet 7 dalībvalstis⁴² to neīstenoja.

Attiecībā uz ieteikumiem par izdevumiem 11 dalībvalstis⁴³ ziņoja, ka tās ir uzsākušas **mērķorientētus riska pārvaldības pasākumus saistībā ar Covid-19 ietekmi un gaidāmo ANM ieviešanu**, kā arī pilnībā īstenojušas šo ieteikumu, 11 dalībvalstis⁴⁴ to īstenoja tikai daļēji, bet 4 dalībvalstis⁴⁵ šo ieteikumu neīstenoja.

Par to, vai tās ir **uzlabojušas veidu, kādā tiek vākti un izmantoti pamatā esošie dati un dati par atklātajiem pārkāpumiem un krāpšanu**, 14 dalībvalstis⁴⁶ ziņoja, ka tās ir pilnībā īstenojušas šo ieteikumu, 7 dalībvalstis⁴⁷ ziņoja, ka ir to īstenojušas daļēji, un 5 dalībvalstis⁴⁸ ziņoja, ka nav to īstenojušas. Vairums dalībvalstu ziņoja, ka tās ir pielāgojušas IT sistēmu — piemēram, Pārkāpumu pārvaldības sistēmas (*IMS*), *Arachne*⁴⁹, agrīnas atklāšanas un izslēgšanas

---

³⁶ Dānijai un Īrijai ir tiesības atteikties no brīvības, drošības un tiesiskuma telpas.

³⁷ Bulgārija, Čehija, Grieķija, Igaunija, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Ungārija, Zviedrija.

³⁸ Beļģija, Francija, Spānija, Vācija.

³⁹ Dānija, Horvātija, Malta, Nīderlande, Slovākija, Somija.

⁴⁰ Čehija, Grieķija, Igaunija, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Spānija, Ungārija, Zviedrija.

⁴¹ Beļģija, Bulgārija, Francija.

⁴² Dānija, Horvātija, Malta, Nīderlande, Slovākija, Somija, Vācija.

⁴³ Dānija, Grieķija, Igaunija, Itālija, Kipra, Latvija, Luksemburga, Malta, Polija, Portugāle, Zviedrija.

⁴⁴ Beļģija, Bulgārija, Čehija, Francija, Horvātija, Nīderlande, Rumānija, Slovākija, Somija, Spānija, Ungārija.

⁴⁵ Īrija, Lietuva, Slovēnija, Vācija.

⁴⁶ Bulgārija, Grieķija, Horvātija, Itālija, Kipra, Latvija, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Slovākija, Ungārija, Zviedrija.

⁴⁷ Beļģija, Čehija, Dānija, Francija, Rumānija, Somija, Spānija.

⁴⁸ Igaunija, Īrija, Lietuva, Slovēnija, Vācija.

⁴⁹ *Arachne* ir vienota integrēta IT sistēma datizrači un riska novērtējumam, kuru Komisija ir izstrādājusi kohēzijas, lauksaimniecības un ANM jomās un nodevusi dalībvalstu rīcībā.

sistēmas (*EDES*)⁵⁰ —, kā arī vairāku valsts IT rīku izmantošanu, lai uzlabotu to datu kvalitāti, ar kuriem tās strādāja.

Pēdējais ieteikums par izdevumiem mudināja dalībvalstis izmantot **integrēto un sadarbspējīgo informācijas un uzraudzības sistēmu, ko Komisija darīs pieejamu attiecībā uz ANM un ES budžetu**. 19 dalībvalstis⁵¹ ziņoja, ka tās šo ieteikumu īstenoja pilnībā, 4 dalībvalstis⁵² ziņoja, ka tās to īstenoja daļēji, un 3 dalībvalstis⁵³ ziņoja, ka tās to neīstenoja.

4. SADARBĪBA KRĀPŠANAS APKAROŠANAS JOMĀ

Cīņa pret krāpšanu ES ir ļoti svarīga, jo īpaši ņemot vērā tās nozīmi pasaules mērogā. Sadarbība ir galvenais faktors, kas nodrošina šīs cīņas efektivitāti. Šajā punktā ir sniegts pārskats par svarīgākajām norisēm minētajā jomā.

4.1. Starptautiskā sadarbība

4.1.1. Sadarbība ar trešām valstīm un savstarpējās palīdzības un krāpšanas apkarošanas noteikumi starptautiskos nolīgumos

Sadarbība ar starptautiskajiem partneriem ir ļoti svarīga, lai aizsargātu ārpus Eiropas iztērētos ES līdzekļus un ES budžeta ieņēmumu daļu. Lai to paveiktu, 2021. gadā *OLAF* kopā ar attiecīgo Komisijas departamentu turpināja **nodrošināt, lai finansēšanas nolīgumos un citos līgumos būtu ietverti pamatoti krāpšanas apkarošanas noteikumi**, tostarp iespēja veikt kontroles un izmeklēšanas attiecībā uz līdzekļiem, kas īstenoti ārpus ES. *OLAF* arī noslēdza administratīvās sadarbības nolīgumus ar divām starptautiskām partneriestādēm — Ukrainas Ģenerālprokuratūru un Pasaules Muitas organizāciju (PMO). Šādi nolīgumi palīdz veicināt ciešas attiecības ar partneriem, kas ir iesaistīti cīņā pret krāpšanu, nodrošinot pamatu praktiskai sadarbībai, piemēram, informācijas vai paraugprakses apmaiņai. *OLAF* 2021. gadā organizēja arī tiešsaistes informatīvus pasākumus, lai izveidotu jaunus operatīvus kontaktus ar trešo valstu izmeklēšanas iestādēm un mudinātu ziņot par krāpšanu un pārkāpumiem, izmantojot ES delegāciju palīdzību visā pasaulē.

Sadarbība ar trešām valstīm muitas tiesību aktu pārkāpumu novēršanai, atklāšanai un apkarošanai ir balstīta uz nolīgumiem par **savstarpējo administratīvo palīdzību (*MAA*)** muitas jautājumos. Šādi nolīgumi sniedz būtisku ieguldījumu ES finanšu interešu aizsardzībā. Patlaban ir noslēgti nolīgumi ar 87 valstīm, tostarp ar tādām svarīgām ES tirdzniecības partnervalstīm kā ASV, Ķīna un Japāna. 2021. gadā tika pabeigtas sarunas ar Austrumāfrikas un Dienvidāfrikas (*ESA5*) valstīm⁵⁴, bet sarunas par Gibraltāru ar Austrāliju, Indonēziju un Apvienoto Karalisti vēl turpinājās.

Brīvās tirdzniecības nolīgumos parasti ir ietverta klauzula par krāpšanas apkarošanu, kas paredz īslaicīgi atcelt tarifa preferenci produktam, ja pastāv būtiska krāpšana muitas jomā vai

---

⁵⁰ Sistēmas aprakstu sk. 7.2. punktā.

⁵¹ Beļģija, Bulgārija, Čehija, Dānija, Francija, Grieķija, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Ungārija.

⁵² Horvātija, Lietuva, Rumānija, Somija.

⁵³ Igaunija, Vācija, Zviedrija.

⁵⁴ Komoru Salas, Madagaskara, Maurīcija, Seišelas un Zimbabve.

konsekventi nav pienācīgas sadarbības, lai to novērstu. Šāda klauzula faktiski ir obligāts priekšnosacījums (*conditio sine qua non*), lai piešķirtu tarifa preferences trešām valstīm.

4.1.2. Devītā dalībvalstu konference par Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvenciju un ES atbalstītās rezolūcijas

ES ir parakstījusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvenciju (UNCAC), kas ir vienīgais juridiski saistošais universālais pretkorupcijas instruments. Komisija pārstāv ES visos ar *UNCAC* saistītajos procesos, tostarp piedaloties īstenošanas pārskata grupas sanāksmēs un darbojoties atklātā sastāva darba grupās korupcijas novēršanas un līdzekļu atgūšanas jautājumos.

Konvencijas īstenošanas pārskata mehānisms ir saistošs visām konvencijas pusēm, tostarp ES. Komisija 2021. gada jūnijā paziņoja Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas birojam (*UNODC*), ka ir gatava iesaistīties pārskatīšanas procesā, kas paredzēts *UNCAC* ietvaros⁵⁵. Īstenošanas pārskatīšana tika oficiāli sākta 2021. gada jūlijā.

Devītajā dalībvalstu konferencē (DK), kas 2021. gada decembrī notika Šarm eš Šeihā (Ēģiptē), ES uzsvēra savus pastāvīgos enerģiskos centienus atbalstīt **attiecīgās pilsoniskās sabiedrības un nevalstisko organizāciju visplašāko līdzdalību** cīņā pret korupciju.

Vispārējās diskusijas laikā ES norādīja uz *EPPO* un *OLAF* nozīmi cīņā pret korupciju, kā arī uzsvēra mediju un pētniecisko žurnālistu svarīgumu. ES sponsorēja četras no astoņām pieņemtajām rezolūcijām, proti, rezolūciju par korupcijas novēršanu, starptautiskās sadarbības stiprināšanu ārkārtas situācijās, reaģēšanu uz krīzēm un atveseļošanu, kā arī reģionālo cīņu pret korupciju⁵⁶.

4.1.3. Cīņa pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību

Otro rīcības plānu tabakas nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai (2018–2022), kuru Komisija iesniedza 2018. gada decembrī un kurā bija ietverti gan politikas, gan operatīvie tiesībsardzības pasākumi, turpināja īstenot visu 2021. gadu, un līdz 2021. gada beigām tika sāktas vai pabeigtas daudzas galvenās darbības.

Komisija šajā jomā ieņem vadošu lomu gan daudzpusējā līmenī, gan divpusējos kontaktos ar izcelsmes valstīm un tranzītvalstīm. Daudzpusējā līmenī **Pamatkonvencijas par tabakas kontroli Protokols par tabakas izstrādājumu nelikumīgas tirdzniecības novēršanu (FCTC protokols)** ir starptautisks nolīgums, kura mērķis ir būtiski samazināt tabakas nelikumīgo tirdzniecību visā pasaulē. *OLAF* ciešā sadarbībā ar attiecīgajiem Komisijas dienestiem un dalībvalstīm ir aktīvi iesaistījies darbā, kas saistīts ar *FCTC* protokolu. *OLAF* pārstāvēja ES un iesaistītās dalībvalstis otrajā pušu sanāksmē, kas notika 2021. gada novembrī. Šīs sanāksmes laikā tika apstiprināti divu darba grupu (izsekošanas un identificēšanas darba grupas un palīdzības un sadarbības darba grupas) secinājumi, kā arī ierosināta jauna palīdzības stratēģija protokola īstenošanas atbalstam. Visas iesaistītās puses arī vienojās turpināt darbu Globālā informācijas apmaiņas kontaktpunkta sagatavošanā, lai izsekošanas un identificēšanas sistēmas nodrošinātu informācijas apmaiņu un atbalstītu globālo cīņu pret tabakas nelikumīgu tirdzniecību.

---

⁵⁵ Ar ES iekšlietu komisāres Ilvas Jūhansones (*Ylva Johansson*) vēstuli, kas adresēta *UNODC* izpilddirektoram.

⁵⁶ Nobeiguma ziņojums par dalībvalstu devīto konferenci.

4.2. ES un dalībvalstu sadarbība

4.2.1. Krāpšanas novēršanas koordinēšanas padomdevēja komitejas (COCOLAF) darbības

Krāpšanas novēršanas koordinēšanas padomdevēja komiteja (COCOLAF) apvieno Komisijas (ko pārstāv *OLAF*) un dalībvalstu ekspertus. Tā ir vieta, kur var apspriest galvenās norises cīņā pret krāpšanu un sagatavot šo ziņojumu. Tās darbs notiek četrās darba grupās un plenārsēdēs.

2021. gadā tika organizētas divas plenārsēdes (jūnijā un decembrī), divas krāpšanas un citu pārkāpumu ziņošanas un analīzes apakšgrupas sanāksmes un viena krāpšanas novēršanas apakšgrupas sanāksme. Šīs sanāksmes bija laba iespēja apspriest jaunākās tendences pārkāpumu un krāpšanas jomā un IT rīkus, kas tiek izmantoti ES līdzekļu pārvaldībā. Pandēmijas laikā tās nodrošināja svarīgu saikni starp *OLAF* un tā partneriem, uzturot atvērtus saziņas kanālus un ļaujot dalībniekiem apmainīties ar informāciju un paraugpraksi.

Septembrī virtuāli notika ikgadējā dalībvalstu *AFCOS* sanāksme. Diskusijās galvenā uzmanība tika pievērsta ANM. Decembrī krāpšanas novēršanas apakšgrupa vienojās par to, lai tiktu izveidota ekspertu grupa jautājumos par IT rīku izmantošanu ANM resursu aizsardzībai.

4.2.2. ES Krāpšanas apkarošanas programma

Pieņemot Regulu (ES) 2021/785, programma *Hercule III*, ar kuru sniedza palīdzību projektiem, kas atbalsta cīņu pret krāpšanu un ES finanšu interešu aizsardzību saskaņā ar 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmu (DFS), tika aizstāta ar jauno **Savienības Krāpšanas apkarošanas programmu (UAFP)**.

UAFP apvieno trīs dažādas iepriekš atsevišķas darbības, taču tās pamatā ir programmas *Hercule III* panākumi. *UAFP* apvieno **vienā sistēmā Hercule finansējuma daļu, Krāpšanas apkarošanas informācijas sistēmas (AFIS platformas) finansējumu**, kas atbalsta dalībvalstu savstarpējo palīdzību muitas un lauksaimniecības jautājumos, un **Pārkāpumu pārvaldības sistēmu (IMS)**, lai ziņotu par pārkāpumiem, tostarp krāpšanu, tajos gadījumos, kas saistīti ar dalīto pārvaldību un pirmspievienšanās palīdzības fondiem.

Tas **uzlabo sinerģiju** starp dažādiem virzieniem un rada resursu ekonomiju, tostarp finansiālo elastību, lai vajadzības gadījumā programmas ietvaros pārdalītu finansējumu kādai darbības daļai.

UAFP ir divi vispārīgi mērķi⁵⁷. Pirmkārt, tās mērķis ir aizsargāt ES finanšu intereses. Otrkārt, tās mērķis ir atbalstīt savstarpēju palīdzību starp dalībvalstu administratīvajām iestādēm, kā arī sadarbību starp tām un Komisiju, lai nodrošinātu, ka tiesību akti muitas un lauksaimniecības jomā tiek pareizi piemēroti.

Šai programmai ir trīs konkrēti mērķi:

- (1) novērst un apkarot krāpšanu, korupciju un jebkādas citas nelikumīgas darbības, kas ietekmē EU finanšu intereses;
- (2) atbalstīt ziņošanu par pārkāpumiem, tostarp par krāpšanu, kas attiecas uz ES budžeta dalītās pārvaldības fondiem un pirmspievienšanās palīdzības fondiem;

---

⁵⁷ Plašāku informāciju sk. šim ziņojumam pievienotajā dokumentā “*Annual overview with information on the results of the Union anti-fraud programme in 2021*” (Gada pārskats ar informāciju par Savienības Krāpšanas apkarošanas programmas rezultātiem 2021. gadā).

- (3) nodrošināt rīkus informācijas apmaiņai un operatīvo darbību atbalstam savstarpējas administratīvās palīdzības jomā muitas un lauksaimniecības jautājumos.

10. ierāmējums. Uzmanības pievēršana AFIS un IMS

AFIS ir kopīgs apzīmējums dažādām krāpšanas apkarošanas IT lietojumprogrammām, kuras *OLAF* nodrošina, izmantojot vienotu tehnisko infrastruktūru, un kuru mērķis ir savlaicīga un droša **informācijas apmaiņa par krāpšanu** starp kompetentajām valstu un ES pārvaldes iestādēm, kā arī attiecīgo datu glabāšana un analīze. *AFIS* portālam ir vairāk nekā 8500 reģistrētu galalietotāju gandrīz 1400 kompetentos dienestos no dalībvalstīm, trešām partnervalstīm, starptautiskām organizācijām, Komisijas un citām ES iestādēm. Tas nodrošina ievērojamus apjomradītus ietaupījumus un sinerģiju šāda plaša un daudzveidīga IT pakalpojumu un rīku klāsta attīstībā, uzturēšanā un ekspluatācijā.

AFIS atbalsta **savstarpēju palīdzību muitas jomā** ar tādiem sadarbības rīkiem kā *VOCU* (virtuālo operāciju koordinācijas komponentu) **kopīgām muitas operācijām**, drošu e-pastu (*AFIS* pastu) un īpašiem informācijas apmaiņas moduļiem. Šī sistēma arī nodrošina atbalstu, izmantojot tādas datubāzes kā *MIS* (muitas informācijas sistēma) un *FIDE* (muitas lietu identifikācijas datu bāze), konteineru statusa ziņojumu (*CSM*) reģistrs un importa, eksporta un tranzīta (*IET*) reģistrs, kā arī nodrošina atbalstu, izmantojot datu analīzes rīkus, piemēram, *AMT* (automatizētu uzraudzības rīku), un elektroniskās darbplūsmas lietojumprogrammas, piemēram, *ToSMA* (tabakas konfiskāciju pārvaldības lietojumprogrammu). Notiek turpmāks darbs ar mērķi izveidot *AFIS* sistēmā analītisku platformu un atbalstīt stratēģisko un operatīvo analīzi.

Galvenais juridiskais pamats *AFIS* platformas darbībai ir Padomes Regula (EK) Nr. 515/97 par dalībvalstu pārvaldes iestāžu savstarpēju palīdzību un šo iestāžu un Komisijas sadarbību, lai nodrošinātu muitas un lauksaimniecības tiesību aktu pareizu piemērošanu⁵⁸.

IMS ir lietojumprogramma *AFIS* platformā, kas atvieglo **ziņošanu par pārkāpumiem un krāpšanu**, ko valstu iestādes atklājušas dalītas pārvaldības un pirmspievienotās jomā saskaņā ar nozaru noteikumiem un finansēšanas nolīgumiem. 2021. gadā tika pasūtīts pētījums, lai, pamatojoties uz lietotāju un ieinteresēto personu vajadzībām, noteiktu iespējamās sistēmas uzlabojumus un izpētītu iespēju uzlabot sadarbību ar citām Komisijas krāpšanas apkarošanas IT sistēmām, piemēram, *Arachne* un *EDES*⁵⁹.

4.2.3. Sadarbība ieņēmumu jomā

4.2.3.1. Muitas programma

Muitas programma (Regula (ES) 2021/444), lai gan tā tieši neattiecas uz cīņu pret krāpšanu, ir svarīgs partneris ES un dalībvalstu finanšu un ekonomisko interešu aizsardzībā. Tās **IT sistēmām** kā programmas pilnāram ir būtiska nozīme, lai atvieglotu datu un informācijas — tostarp riska informācijas — apmaiņu starp dalībvalstīm, tādējādi atbalstot dažādu nodokļu (piemēram, muitas nodokļu, PVN un importam noteikto akcīzes nodokļu) iekasēšanu. Programma atbalsta arī **sadarbības pasākumus**, tostarp projektu grupas, ekspertu tīklus, seminārus un apmācības darbības un citus cilvēku kompetences veidošanas atbalsta pasākumus, kas ļauj dalībvalstu iestādēm apmainīties ar labu praksi un uzlabot muitas kontroli un nodokļu iekasēšanu. Turklāt ar

⁵⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 515/97 (1997. gada 13. marts) par dalībvalstu pārvaldes iestāžu savstarpēju palīdzību un šo iestāžu un Komisijas sadarbību, lai nodrošinātu muitas un lauksaimniecības tiesību aktu pareizu piemērošanu (OV L 82, 22.3.1997., 1. lpp.).

⁵⁹ Sistēmas aprakstu sk. 7.2. punktā.

jaunizveidoto finansiālā atbalsta instrumentu muitas kontroles iekārtām (Regula (ES) 2021/1077), kas paredzētas izmantošanai pie visu veidu robežām, būtu jāatbalsta muitas savienība un muitas dienestu darbs, jo īpaši palīdzot tiem aizsargāt ES finansiālās un ekonomiskās intereses, lai garantētu drošību un drošumu ES un aizsargātu to no negodīgas un nelikumīgas tirdzniecības, piemēram, preču viltošanas, vienlaikus sekmējot likumīgu darījumdarbību.

4.2.3.2. Programma *Fiscalis*

Programma *Fiscalis* (Regula (ES) 2021/847) ietver plašu darbību klāstu, kas atbalsta sadarbību starp dalībvalstu nodokļu iestādēm, lai aizsargātu ES un tās dalībvalstu finanšu un ekonomiskās intereses, tostarp aizsargātu tās pret krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu nemaksāšanu un nodokļu apiešanu. Programma *Fiscalis* dod arī iespēju valsts iestādēm sadarboties, izmantojot **IT sistēmas, sadarbības pasākumus un cilvēku kompetences veidošanas pasākumus.**

4.2.3.3. Kopīgās muitas operācijas (KMO)

Kopīgās muitas operācijas (KMO) ir **mērķorientētas ierobežota ilguma darbības**, kuru mērķis ir apkarot krāpšanu un sensitīvu preču kontrabandu konkrētās riska jomās un/vai noteiktos tirdzniecības ceļos.

Papildus ieņēmumu krāpšanas un nelikumīgas izmantošanas gadījumu izmeklēšanai *OLAF* koordinē arī liela mēroga KMO, kurās piedalās ES un starptautiskie operatīvie partneri. *OLAF* sniegtais atbalsts ir pielāgots katrai KMO un var ietvert pastāvīgas tehniskās infrastruktūras, IT un komunikācijas rīku, jo īpaši *VOCU*, izmantošanu drošai informācijas apmaiņai, kā arī stratēģisko analīzi, administratīvo un finansiālo atbalstu. *OLAF* 2021. gadā organizēja vai līdzorganizēja divas operācijas saistībā ar sejas maskām un tabakas izstrādājumiem, kā arī bija iesaistīts vairākās operācijās, ko ierosināja dalībvalstis, Eiropols, Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*FRONTEX*) vai PMO.

2. tabula. KMO 2021. gadā

Operācija	Apraksts
<i>S'CARE FACE</i>	To organizē <i>OLAF</i> , cieši sadarbojoties ar citiem ģenerāldirektorātiem (<i>TAXUD</i> , <i>GROW</i> , <i>SANTE</i> un <i>JUST</i>), lai visā ES uzlabotu zināšanas par sejas masku atļaušanas procesu ES. <i>S'CARE FACE</i> darbojās no 2021. gada janvāra līdz martam. Operācijas laikā iesaistītās dalībvalstis novērsa 49 miljonu viltotu vai standartiem neatbilstošu sejas masku laišanu ES tirgū.
<i>SCORPION II</i>	Šajā KMO, ko kopīgi organizēja Eiropas Savienības robežu palīdzības misija Moldovā un Ukrainā (<i>EUBAM</i>) un <i>OLAF</i> un kas bija vērsta pret tabakas izstrādājumu kontrabandu uz ES austrumu robežas, tika konfiscēti 8,5 miljoni cigarešu.
<i>POSTBOX III</i>	Šo operāciju, saņemot atbalstu no <i>OLAF</i> , sadarbojoties ar Eiropolu un iesaistot 20 dalībvalstis, kopīgi organizēja Itālijas muiža un <i>Guardia di Finanza</i> . Tā bija vērsta pret viltotu produktu, farmaceitisko produktu, ar Covid-19 saistīto preču, narkotiku, apdraudētu sugu dzīvnieku un augu nelikumīgu tirdzniecību, kā arī preču vērtības samazināšanu publiski pieejamajā un tumšajā tīmeklī. Operācijas gaitā tika aizturēti vairāk nekā 1400 neatļautu preču sūtījumu, tostarp vairāk nekā 35 000 viltotu preču, viltotu banknošu ar aptuveno vērtību 240 000 EUR, vairāk nekā 1500 ar Covid-19 saistītu materiālu vienību, 240 kg kontrabandas cigarešu un tabakas un vairāk nekā 20 kg kaņepju un marihuānas.
<i>ATHENA V</i>	Šī operācija attiecās uz skaidras naudas kontrabandu ES, izmantojot kurjerpasta, pasta un paku pakalpojumus. To ar <i>OLAF</i> atbalstu koordinēja Spānijas muitas pārvalde, iesaistot 13 dalībvalstis un Eiropolu. Operācijas laikā tika kontrolēti vairāk nekā 14 000 paku. Pašreiz norit rezultātu izvērtēšana.
<i>ARKTOS 3</i>	Kopīga darbība, ko vadīja Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra <i>FRONTEX</i> un

Operācija	Apraksts
	kopīgi vadīja Lietuva un Polija, kuras atbalstīja Interpols, <i>OLAF</i> , <i>Eurojust</i> un Eiropols, kā arī robežsargi, policija un muitas darbinieki no Igaunijas, Somijas, Latvijas, Slovākijas un Zviedrijas. Tā bija vērsta pret krāpšanu akcīzes nodokļu jomā, jo īpaši tabakas kontrabandu, dokumentu viltošanu un migrantu kontrabandu atsevišķos robežšķērsošanas punktos pie ES austrumu sauszemes robežām. Šīs darbības gaitā tiesībsargājošās iestādes atklāja vairāk nekā 400 inovatīvus tabakas izstrādājumus, piemēram, elektroniskās cigaretes un e-šķidrumus. Starp konfiscētajām neatļautajām precēm bija 6,7 miljoni nelegālo cigarešu un 2,6 tonnas jēltabakas, kā arī pustonna nelegālo narkotiku. Tika arestēti 15 kontrabandisti un atklāti vairāk nekā 200 viltoti dokumenti.
8. kopīgā CELBET darbība	Šo darbību ar <i>OLAF</i> atbalstu organizēja Muitas austrumu un dienvidaustrumu sauszemes robežu ekspertu grupa (<i>CELBET</i>). Tajā galvenā uzmanība tika pievērsta skaidras naudas kontrolei un nelegālu cigarešu un citu tabakas izstrādājumu, kā arī viltotu transportlīdzekļu daļu, apģērbu, apavu un kosmētikas atklāšanai, ko ievied ES, šķērsojot tās austrumu robežu.
STOP II	Šo operāciju organizēja PMO, un tā bija visu laiku lielākā muitas vadītā globālā operācija, kurā piedalījās 146 dalībvalstu muitas pārvaldes, saņemot atbalstu no Eiropola, Interpola, Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja (<i>UNODC</i>) un Pasaules Veselības organizācijas (<i>PVO</i>), kā arī farmācijas uzņēmumiem un citiem privātā sektora dalībniekiem. Operācijas mērķis bija ar Covid-19 saistītu medikamentu, vakcīnu un medicīnisko ierīču nelikumīga tirdzniecība. Tās gaitā konfiscēja 365,7 miljonus vienību, no kurām 195,5 miljoni bija ar Covid-19 saistīti medikamenti, 156,7 miljoni — medicīniskās ierīces (piemēram, Covid-19 testa komplekti, sejas maskas, lietoti cimdi, dezinfekcijas želeja un skābekļa baloni) un aptuveni 13,5 miljoni — Covid-19 vakcīnu devas.
LUDUS II	Šo operāciju organizēja Eiropols, piedaloties <i>OLAF</i> , Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojam (<i>EUIPO</i>), PMO un 21 valstij. Tās gaitā tika konfiscēti vairāk nekā 5 miljoni viltotu un neatļautu rotaļlietu 18 miljonu EUR vērtībā. Konfiscētās preces radīja tādus riskus kā ķīmiska iedarbība, nožņaugšanās, aizrīšanās, elektriskās strāvas trieciens, dzirdes bojājumi un ugunsbīstamība.
OPSON X	Eiropola/Interpola kopīga operācija, kas vērsta pret viltotu un standartiem neatbilstošu pārtiku un dzērieniem. <i>OLAF</i> vadīja mērķorientētu darbību saistībā ar vīnu un alkoholiskajiem dzērieniem un koordinēja darbu 19 dalībvalstīs un 3 trešās valstīs. Šīs darbības gaitā Eiropas muitas un policijas iestādes konfiscēja gandrīz 1,8 miljonus litru vīna un alkoholisko dzērienu: 215 000 litru viltotu alkoholisko dzērienu, galvenokārt vīna un degvīna, un 1 550 000 litru dažādu alkoholisko dzērienu, vīnu un alu, kas pārkāpj fiskālos noteikumus vai pārtikas drošības standartus.
SHIELD II	Šo KMO organizēja Eiropols. <i>OLAF</i> , iesaistot 17 dalībvalstis, vadīja mērķorientētu darbību pret viltotām un hormonālām vielām, uztura bagātinātājiem un zālēm erektilās disfunkcijas ārstēšanai, kopumā apturot 254 731 tablešu, 131 027 dažādu zāļu pudelīšu un 278 kg uztura bagātinātāju ieviešanu ES.
DEMETER VII	Šo operāciju koordinēja PMO, lai cīnītos pret atkritumu, ozona slāni noārdošo vielu (<i>ONV</i>) un daļēji halogenētu fluorogļūdeņražu (<i>HFC</i>) nelikumīgu tirdzniecību. Šajā operācijā kopumā piedalījās 102 tiesībsargājošās iestādes. <i>OLAF</i> uzdevums bija uzturēt sakarus starp ES un trešām valstīm, lai iegūtu informāciju un izlūkdatus, kas ļāva atklāt un konfiscēt vairāk nekā 4000 tonnas atkritumu (piemēram, nolietotas elektroniskās preces, bateriju atkritumus, nolietotus transportlīdzekļus, drukas iekārtas), kā arī 493 <i>ONV</i> un <i>HFC</i> vienību.
SILVER AXE VI	Tā ir operācija, kuru Eiropols vada katru gadu. <i>OLAF</i> piedalījās, sniedzot ekspertu konsultācijas par aizdomīgu sūtījumu identificēšanu un izsekošanu. Operācijā, iesaistot 35 dažādas valstis, tika konfiscētas vairāk nekā 1200 tonnas neatļautu pesticīdu. Tās gaitā konfiscēja neatļautus un viltotus izstrādājumus aptuveni 80 miljonu EUR vērtībā. <i>OLAF</i> dalījās ar operatīvajiem izlūkdatiem, nodrošinot tos dalībvalstu un Ķīnas, Ukrainas, Krievijas un Kolumbijas muitas dienestiem. Tas izsekoja aizdomīgus neatļautu pesticīdu sūtījumus, kā rezultātā kopumā tika

Operācija	Apraksts
	konfiscētas aptuveni 39 tonnas.

5. GALVENIE PASĀKUMI ES FINANŠU INTEREŠU AIZSARDZĪBAI UN KRĀPŠANAS APKAROŠANAI

5.1. FIA direktīvas transponēšana

Direktīva (ES) 2017/1371 par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (FIA direktīva) stājās spēkā 2017. gada 5. jūlijā. Termins direktīvas transponēšanai valsts tiesību aktos beidzās 2019. gada 6. jūlijā.

Komisija 2021. gada 6. septembrī publicēja pirmo no trim **ziņojumiem par direktīvas transponēšanu**, kā noteikts tās 18. pantā. Ziņojumā secināts, ka, lai gan visas dalībvalstis ir transponējušas direktīvu, **ir nepieciešama turpmāka rīcība, lai novērstu vēl neatrisinātās atbilstības problēmas**. Tajā uzsvērts, ka ir nepieciešams pareizi transponēt FIA direktīvas definīcijas, sankcijas, jurisdikcijas noteikumus un noilguma termiņus attiecībā uz krāpšanu un citiem nodarījumiem, kas skar ES finanšu intereses, lai *EPPO* varētu veikt efektīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu. Ziņojumā arī uzsvērts, ka ļoti svarīga ir sadarbība starp *EPPO* un dalībvalstīm.

Komisija 2021. gada decembrī nolēma sākt **pārkāpuma procedūru** pret astoņām dalībvalstīm⁶⁰ par to, ka tās nav pareizi transponējušas FIA direktīvu. 2022. gada februārī Komisija sāka pārkāpuma procedūru pret vēl piecām dalībvalstīm⁶¹. Un 2022. gada maijā Komisija sāka pārkāpuma procedūru pret vēl četrām dalībvalstīm⁶².

Komisija turpinās veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu pareizu un visaptverošu FIA direktīvas transponēšanu, vajadzības gadījumā sākot turpmākas pārkāpumu procedūras.

Komisija gatavo otro FIA direktīvas transponēšanas ziņojumu, kas jāiesniedz 2022. gada trešajā ceturksnī. Šajā ziņojumā galvenā uzmanība tiks pievērsta tam, cik piemērots ir 10 miljonu EUR PVN sliekšnis un cik rezultatīvi ir direktīvas noteikumi publiskā iepirkuma krāpšanas un noilguma termiņu jomā.

5.2. Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana

Ar ES budžetu saistītā krāpšana var būt arī citu noziedzīgu nodarījumu priekšvēstnesis (t. i., tā var būt predikatīvs nodarījums). Tādējādi, pat ja tas nav tieši saistīts ar ES budžeta aizsardzību, šajā saistībā būtisks ir ES tiesiskais regulējums nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai.

Visas dalībvalstis ir ziņojušas par to, ka ir pilnībā transponēta Piektā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu⁶³, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai⁶⁴.

⁶⁰ Grieķija, Horvātija, Latvija, Luksemburga, Portugāle, Rumānija un Somija, Spānija.

⁶¹ Beļģija, Kipra, Slovākija, Slovēnija un Zviedrija.

⁶² Igaunija, Malta, Nīderlande un Ungārija.

⁶³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu

5.3. Atveseļošanas un noturības mehānisms

Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM) regula stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Ar ANM tiek finansētas reformas un investīcijas dalībvalstīs no pandēmijas sākuma 2020. gada februārī līdz 2026. gada 31. decembrim. Lai gūtu labumu no ANM, dalībvalstīm ir jāiesniedz Eiropas Komisijai savi **valsts atveseļošanas un noturības plāni**. Katrā plānā ir izklāstītas reformas un investīcijas, kas jāīsteno līdz 2026. gada beigām, ļaujot dalībvalstīm saņemt finansējumu tādā apmērā, kas nepārsniedz iepriekš saskaņotu piešķirumu.

Katrā plānā būtu jārisina Eiropas pusgadā apzinātās problēmas⁶⁵, jo īpaši Padomes pieņemtie 2019. un 2020. gada ieteikumi konkrētām valstīm⁶⁶. Tam būtu arī jāveicina zaļā un digitālā pārkārtošanās un jāpadara dalībvalstu ekonomika un sabiedrība noturīgāka. Investīcijās ir jāievēro princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”⁶⁷.

ANM ir **uz sniegumu balstīts instruments**. Saskaņoto atskaites punktu un mērķrādītāju izpilde, īstenojot reformas un veicot investīcijas plānos, dod iespēju izmaksāt dotācijas un aizdevumus dalībvalstij.

ANM regulā⁶⁸ paredzēts, ka dalībvalstīm jāveic visi atbilstīgie pasākumi, lai aizsargātu ES finanšu intereses un nodrošinātu, ka **līdzekļu izlietojums atbilst piemērojamiem ES un valstu tiesību aktiem**. Šajā nolūkā dalībvalstīm jānodrošina rezultatīva un efektīva iekšējās kontroles sistēma un kļūdains izmaksāto vai nepareizi izmantoto līdzekļu atgūšana. Šis **jaunais īstenošanas modelis** uzliek dalībvalstīm lielu atbildību, lai nodrošinātu, ka šie resursi ir aizsargāti pret krāpšanu, korupciju, interešu konfliktu (kas definēti kā “nopietni pārkāpumi”) un divkāršu finansēšanu.

---

līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 156, 19.6.2018., 43.–74. lpp.).

⁶⁴ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing_en#eu.

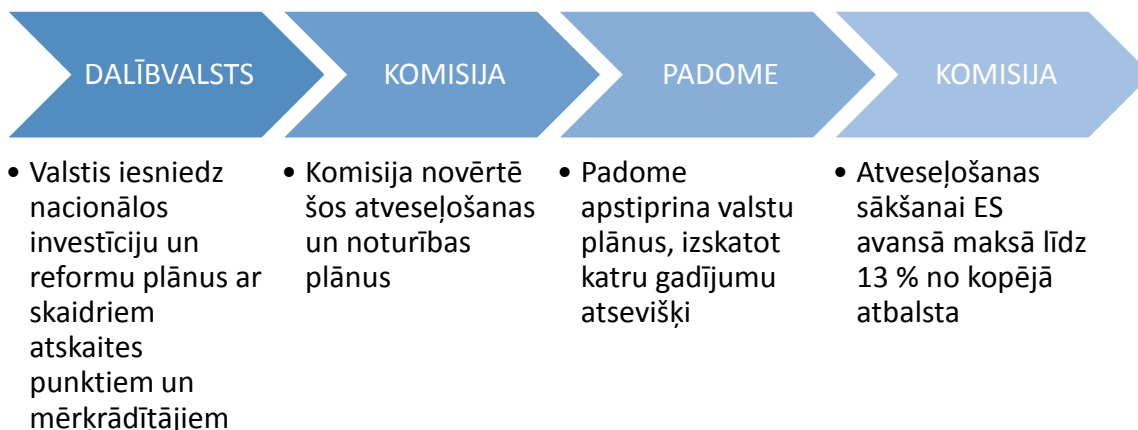
⁶⁵ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_iv.

⁶⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-timeline/spring-package_iv.

⁶⁷ Neviens ANM ietvertais pasākums nedrīkst būtiski kaitēt mērķiem, kā tas noteikts 17. pantā Regulā (ES) 2020/852 par taksonomiju.

⁶⁸ 22. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar kuru izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17.–75. lpp.).

4. attēls. Valstu plānu novērtēšanas process

Tāpēc katrā plānā ir iekļauta **kontroles un revīzijas iedaļa**, kurā dalībvalstis apraksta pasākumus (tostarp krāpšanas apkarošanas pasākumus), ko tās īsteno, un noteikti **konkrēti atskaites punkti un mērķrādītāji**, lai aizsargātu ES finanšu intereses no nopietniem pārkāpumiem un divkāršas finansēšanas. Komisija var pozitīvi novērtēt plānu tikai tad, ja tā pozitīvi novērtē tā kontroles sistēmas. *OLAF* kā Komisijas dienests palīdzēja Komisijai novērtēt dalībvalstu atvaseļošanas un noturības plānus, sniedzot **mērķorientētus padomus krāpšanas apkarošanai**. Lai apmainītos ar viedokļiem un veicinātu labas prakses un pieredzes izplatīšanu (piemēram, par IT rīku izmantošanu), notiek sadarbība ar valstu iestādēm (sk. arī **4.2.1. punktu**).

11. ierāmējums. Operācija SENTINEL

Eiropols, *OLAF*, *EPPO*, *Eurojust* un 21 dalībvalsts 2021. gada septembrī **operācijas SENTINEL** ietvaros apvienoja spēkus, lai paredzētu gaidāmo krāpšanas vilni, kas skars atvaseļošanas fondus. Tālab Eiropols izveidoja īpašu iekšējo mehānismu, kas paredzēts operatīvo datu apstrādei, palīdzības sniegšanai informācijas apmaiņas jautājumos un notiekošo lietu atbalstam. Kopīgās darbības bija vērstas pret krāpšanu, kā arī pret nodokļu nemaksāšanu, krāpšanu akcīzes nodokļu jomā, korupciju, izšķērdēšanu, piesavināšanos un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Eiropols un *OLAF* 2022. gada februārī izdeva kopīgu ziņojumu “*Assessing the Threats to the Next Generation EU (NGEU) Fund*” (*Next Generation EU (NGEU) fonda apdraudējumu novērtējums*).

To dalībvalstu pienākumu vidū, kas saistīti ar ES finanšu interešu aizsardzības pasākumiem, svarīga ir datu vākšana par saņēmējiem, līgumslēdzējiem, apakšuzņēmējiem un faktiskajiem īpašniekiem. Komisija dalībvalstīm ir darījusi pieejamu sistēmu *Arachne*, lai to izmantotu saistībā ar ANM.

Līdz 2021. gada beigām bija pieņemti 22 valstu plāni. Līdz 2022. gada 31. jūlijam bija pieņemti jau 25 valstu plāni⁶⁹.

⁶⁹ Ungārijas un Nīderlandes plāns joprojām nav pieņemts.

5.4. Ziņotāju aizsardzība

Nelikumīgas darbības un tiesību ļaunprātīga izmantošana var notikt jebkurā privātā vai publiskā, lielā vai mazā organizācijā. Tās var izpausties dažādos veidos, piemēram, kā korupcija, krāpšana, uzņēmumu ļaunprātīga darbība vai nolaidība. Ja šādas darbības netiek novērstas, tās var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm. Cilvēki, kas strādā organizācijā vai saskaras ar to savas profesionālās darbības ietvaros, bieži vien pirmie uzzina par šādiem gadījumiem, un tāpēc viņi ir privileģētā stāvoklī, lai informētu tos, kas var novērst problēmu.

Trauksmes cēļēji, t. i., cilvēki, kas ziņo (attiecinīgajā organizācijā vai ārējai iestādei) vai izpauž (sabiedrībai) informāciju par ļaundarību, kas iegūta saistībā ar darbu, palīdz **novērst kaitējumu un atklāt draudus vai kaitējumu** sabiedrības interesēm, kas citādi varētu būt palikti nepamanīti.

Tomēr Eiropas un valstu līmenī trauksmes cēļēju aizsardzība ir nevienmērīga un sadrumstalota. Tāpēc trauksmes cēļēji, baidoties no atriebības, bieži vien nevēlas ziņot par savām bažām.

2019. gada 23. oktobrī pieņemtajā direktīvā par to personu aizsardzību, kuras ziņo par ES tiesību aktu pārkāpumiem, ir noteikts, ka dalībvalstīm līdz 2021. gada 17. decembrim tā jātransponē valsts tiesību aktos. Tā attiecas uz daudzām galvenajām ES tiesību jomām, piemēram, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, datu aizsardzību, ES finanšu interešu aizsardzību, pārtikas un produktu nekaitīgumu, sabiedrības veselību, vides aizsardzību un kodoldrošumu.

Līdz 2021. gada beigām tikai piecas dalībvalstis⁷⁰ bija pieņēmušas īpašus tiesību aktus. Līdz 2022. gada jūnijam to bija izdarījušas vēl četras dalībvalstis⁷¹. Tikai viena dalībvalsts⁷² vēl nav sākusī nevienu procedūru. Trīs dalībvalstis⁷³ ir pat paplašinājušas direktīvas darbības jomu.

Līdz 2023. gada 17. decembrim Komisijai jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums par šīs direktīvas īstenošanu un piemērošanu.

5.5. Tiesiskuma instrumentu kopums

Tā dēvētā **tiesiskuma instrumentu kopuma** ietvaros Komisija, lai reaģētu uz dažādām tiesiskuma problēmām, ir izstrādājusi vairākus instrumentus.

Tas attiecas uz **Eiropas tiesiskuma mehānismu**, kura galvenais elements ir **gada ziņojums par tiesiskumu**. Tā mērķis ir **uzlabot informētību un izpratni par norisēm** dalībvalstīs, lai varētu noteikt tiesiskuma problēmas, izstrādāt iespējamus risinājumus un laicīgi sniegt mērķorientētu atbalstu. Turklāt mehānisms nodrošina **ikgadēju dialogu** starp Komisiju, Padomi un Eiropas Parlamentu, iesaistot tajā arī dalībvalstis un valstu parlamentus, pilsonisko sabiedrību un citas tiesiskuma jautājumos ieinteresētās personas.

5.5.1. Ziņojums par tiesiskumu: galvenie konstatējumi un svarīgākie notikumi saistībā ar ES finanšu interešu aizsardzību

2021. gada ziņojumā par tiesiskumu⁷⁴, tostarp tajā ietvertajās 27 valstu nodaļās, ir izklāstītas pozitīvas un negatīvas norises, kas vērotas laikposmā no 2020. gada jūlija līdz 2021. gada jūnijam visās dalībvalstīs saistībā ar četrām galvenajām tiesiskuma jomām, proti, **tiesu sistēmu**,

⁷⁰ Dānija, Lietuva, Malta, Portugāle un Zviedrija.

⁷¹ Francija, Horvātija, Kipra un Latvija.

⁷² Ungārija.

⁷³ Dānija, Francija un Latvija.

⁷⁴ COM(2021) 700 final, 20.7.2021.

korupcijas apkarošanas regulējumu, mediju plurālismu un mediju brīvību, kā arī citiem institucionāliem jautājumiem, kas skar līdzsvara un atsvara sistēmu. Jautājumi, kas saistīti ar tiesu sistēmu vai pretkorupcijas regulējumu, var būtiski ietekmēt to, kā konkrētajā dalībvalstī tiek aizsargātas ES finanšu intereses.

Kā paziņoja Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena 2021. gada runā par stāvokli Savienībā, trešais ziņojums par tiesiskumu, ko pieņēma 2022. gada jūlijā⁷⁵, aptver laikposmu no 2021. gada jūlija līdz 2022. gada jūnijam, un tajā pirmo reizi ir iekļauti īpaši ieteikumi visām dalībvalstīm. Atbilstīgi ziņojuma preventīvajam raksturam šo ieteikumu mērķis ir atbalstīt dalībvalstis to centienos virzīt uz priekšu notiekošās vai plānotās reformas, veicināt pozitīvas tendences un palīdzēt tām noteikt, kur var būt nepieciešami uzlabojumi vai papildu pasākumi pēc neseno izmaiņām vai reformām, lai noteiktos gadījumos varētu risināt arī sistēmiskas problēmas.

5.5.2. Progress, kas gūts, īstenojot ES regulu par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai

Regula (ES, EURATOM) 2020/2092 par **vispārēju nosacītības režīmu** ir paredzēta, lai aizsargātu ES budžetu pret tiesiskuma principu pārkāpumiem, kas pietiekami tiešā veidā ietekmē vai nopietni draud ietekmēt finanšu pareizu pārvaldību vai ES finanšu interešu aizsardzību.

Komisija 2022. gada 2. martā **pieņēma pamatnostādnes**⁷⁶, kurās paskaidrots, kā tā piemēros regulu, tostarp, kā tiks aizsargātas ES finansējuma galasaņēmēju un saņēmēju tiesības (sk. 7. punktu).

Komisija ir uzsākusi vienu procedūru saskaņā ar Nosacītības regulu.

5.6. Korupcijas apkarošanas politika

Komisija 2021. gadā turpināja sniegt **tehnisku atbalstu** dalībvalstīm korupcijas apkarošanas un integritātes jomā, izmantojot savas programmas, proti, **Strukturālo reformu atbalsta programmu** un jaunizveidoto **tehniskā atbalsta instrumentu**. Tehniskais atbalsts ir veicinājis tiesnešu un prokuroru atlases un novērtēšanas procedūru pārskatīšanu, kā arī pretkorupcijas pasākumu izpildi izglītības, vides lietu un sporta jomā. Dažas valstu iestādes saņēma atbalstu, lai izveidotu uzraudzības mehānismus valsts pretkorupcijas plānam, pārskatītu noteikumus interešu konfliktu pārvarēšanai, nodrošinātu valsts izdevumu uzraudzību vai demonstrētu gatavību pievienoties Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) Konvencijai par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos.

Komisija visā ES organizē **korupcijas apkarošanas pieredzes apmaiņas seminārus**. 2021. gada 13. decembrī 14. pieredzes apmaiņas seminārs pulcēja ES dalībvalstu, Eiropas Komisijas, Eiropola un akadēmisko aprindu pārstāvjus, lai pārrunātu tēmu par noturību pret korupciju krīzes apstākļos. Komisija atbalsta arī projektus, kuru **mērķis** cita starpā **ir uzlabot integritāti un cīnīties pret korupciju** ES dalībvalstīs. 2021. gadā pretkorupcijas projekti tika finansēti no 2014.–2020. gada Iekšējās drošības fonda policijas komponenta (“IDF — policija”), un šo projektu vidū ir arī projekts *C.O.R.E.*, kura mērķis ir izstrādāt un apstiprināt atkārtojamu procedūru korupcijas riska aprēķināšanai publiskajos iepirkumos pandēmijas laikā, pamatojoties uz publiskā iepirkuma datu vākšanu un savstarpēju apstrādi. Šī procedūra ir paredzēta, lai veicinātu korupcijas riska agrāku atklāšanu un stiprinātu pierādījumu bāzi politikas reformai, un

---

⁷⁵ COM(2022) 500 final, 13.7.2022.

⁷⁶ COM(2022) 1382 final, 2.3.2022.

to galvenokārt pārskatatbildības mērķu sasniegšanai izmanto ne tikai pretkorupcijas iestādes un tiesībsardzības iestādes, bet arī žurnālisti un plašāka sabiedrība.

Komisija arī mudina dalībvalstis pieņemt **valstu pretkorupcijas stratēģijas**, jo tās nodrošina, ka:

- politiskās saistības tiek pārvērstas konkrētās darbībās,
- likumdošanas vai institucionālās nepilnības tiek novērstas konsekventi, visaptveroši un koordinēti un
- korupcijas apkarošanas pasākumi tiek pielāgoti mainīgai situācijai.

6. KONTROLES DARBĪBU REZULTĀTI

6.1. Datu avoti un metodoloģija

Šā punkta pamatā galvenokārt ir dalībvalstu sniegtie dati tradicionālo pašu resursu (TPR) un dalītās pārvaldības jomā, kā arī kandidātvalstu sniegtie dati pirmspievienošanās jomā. Dati par tiešajiem izdevumiem (**6.1.2. punkts**) ir iegūti no Komisijas iekšējās uzskaites sistēmas. **2. izcēlumā** ir norādīts, saskaņā ar kādiem nosacījumiem notiek dalībvalstu ziņošana un kā tie tiek izmantoti šajā punktā.

2. izcēlums. Dalībvalstu paziņotie pārkāpumi

Nozaru noteikumos par TPR un dalītās pārvaldības fondiem ir precizēti vairāki nosacījumi, saskaņā ar kuriem dalībvalstīm jāziņo par šajās jomās atklātajiem pārkāpumiem.

Dalībvalstis, lai ziņotu par pārkāpumiem, izmanto divas IT sistēmas: *OWNRES* TPR jomā un *IMS* dalītās pārvaldības un pirmspievienošanās jomā.

Attiecībā uz TPR dalībvalstīm jāziņo par atklātajiem pārkāpumiem un krāpšanu, kas saistīti ar vairāk nekā 10 000 EUR, un savos ziņojumos jāprecizē, vai atklātais gadījums ir saistīts ar krāpniecisku darbību.

Attiecībā uz dalītu pārvaldību tiek piemērots tāds pats finansiālais sliekšnis, un dalībvalstīm ir jāklasificē paziņotais pārkāpums, norādot, vai šis gadījums ir “aizdomas par krāpšanu”, “konstatēta krāpšana” vai “vienkāršs (administratīvs) pārkāpums”. Dalībvalstis jebkurā laikā var atjaunināt paziņotos pārkāpumus, mainot arī to klasifikāciju. Vienkārša pārkāpuma gadījumā piemēro papildu atkāpes, un dalībvalstīm nav jāziņo par gadījumiem:

- (1) ja pārkāpuma vienīgais aspekts ir tas, ka atbalsta saņēmēja bankrota dēļ pilnībā vai daļēji nav izpildīta līdzfinansētajā darbības programmā iekļautā darbība;
- (2) kurus atbalsta saņēmējs ir brīvprātīgi norādījis vadošajai iestādei vai sertifikācijas iestādei, pirms kāda no iestādēm pati to konstatējusi — vai nu pirms, vai arī pēc publiskā ieguldījuma veikšanas;
- (3) kurus vadošā iestāde vai sertifikācijas iestāde ir konstatējusi vai koriģējusi pirms attiecīgo izdevumu iekļaušanas Komisijai iesniegtajā izdevumu deklarācijā.

Šajā ziņojumā dalībvalstu paziņotajiem gadījumiem ir izmantotas divas plašas kategorijas: “**krāpnieciski pārkāpumi**” un “**ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi**”.

Krāpnieciski pārkāpumi ir pārkāpumi, kurus dalībvalstis ir klasificējušas kā “**krāpšana** TPR jomā” vai “**aizdomas par krāpšanu**”, vai “**konstatēta krāpšana**” saistībā ar dalītu pārvaldību un pirmspievienošanos.

Pārējie gadījumi tiek minēti kā “**ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi**”.

Kopumā 2021. gadā tika ziņots par 11 218 pārkāpumiem, kuros iesaistīti aptuveni 3,24 miljardi EUR. Paziņoto pārkāpumu skaita ziņā situācija ir stabila, salīdzinot ar 2020. gadu, vērojams neliels samazinājums par aptuveni 5 %. Tomēr saistītās summas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu atspoguļo ievērojamu pieaugumu, palielinoties vairāk nekā divas reizes (+121 %).

3. izcēlumā sniegta īsa metodoloģiska piezīme par to, kā interpretēt šos datus un datus, kas publicēti turpmākajos punktos.

3. izcēlums. Metodoloģiska piezīme

Uz ziņošanu par pārkāpumiem attiecas vairāki ierobežojumi.

Saistībā ar TPR laiks no brīža, kad pārkāpumi tiek izdarīti, līdz brīdim, kad tie tiek atklāti, ir atkarīgs no kontroles veida: preču izlaišanas kontroles pasākumi ļauj pārkāpumus atklāt nekavējoties, savukārt kontroles pasākumi pēc preču izlaišanas tiek veikti trīs gadu laikā, proti, termiņā, kas paredzēts muitas parāda paziņošanai. Tāpēc pārkāpumu atklāšana var ilgt pat trīs gadus, sākot no preču izlaišanas brīža. Pēc pārkāpumu atklāšanas ziņošana parasti notiek nekavējoties, ievērojot konkrētos juridiskos termiņus.

Izdevumu gadījumā vairums paziņoto pārkāpumu (krāpniecisko un ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu) — izņemot krāpnieciskos pārkāpumus, kas atklāti pirms maksājuma, t. i., novērstos pārkāpumus — tiek atklāti *ex post* kontroļu laikā. Tas nozīmē, ka pastāv laikposms starp brīdi, kad pārkāpumi tiek izdarīti, un brīdi, kad par tiem tiek ziņots Komisijai. Vidēji tas ilgst no divarpus līdz trim gadiem⁷⁷.

Attiecībā uz lielu daļu ES izdevumu arī tiek ievēroti daudzgadu cikli, pakāpeniski palielinot īstenošanu līdz programmas slēgšanai (parasti n+2 vai n+3 attiecībā pret cikla pēdējo gadu, t. i., 2022.–2023. gads attiecībā pret pašreizējo plānošanas periodu), atspoguļojot arī gadus ar augstāko paziņoto pārkāpumu skaitu.

Šo iemeslu dēļ gadu no gada salīdzinājums, kas attiecas uz ziņošanu par pārkāpumiem, nerada ticamu priekšstatu par situāciju, jo īpaši saistībā ar atšķirībām, kas skar finansiālo ietekmi, jo to varētu iespaidot tikai dažas liela apmēra lietas.

Tādējādi, lai mazinātu jebkādas analīzes izkropļojumus, ko izraisa iepriekš minētie faktori, kopā ar gadskārtējām izmaiņām šajā ziņojumā (un tam pievienotajā dokumentā par pārkāpumu statistikas izvērtējumu) ir sniegta arī daudzgadu perspektīva (atbilstīgi plānošanas periodam kohēzijas un pirmspievienošānās politikas gadījumā un atbilstīgi piecu gadu laikposmam pārējo nozaru gadījumā).

6.2. Ieņēmumi

Komisija 2021. gadā pieņēma priekšlikumu grozīt Resursu pieejamības regulu⁷⁸ ar mērķi vēl vairāk nostiprināt pašu resursu pieejamības sistēmu, lai nodrošinātu regulārus un savlaicīgus maksājumus ES budžetā. Turklāt tika īstenota jauna izpildes stratēģija, kuras mērķis ir ātrāk reaģēt uz paredzamajiem riskiem un labāk aizsargāt TPR.

⁷⁷ Tas ir laikposms, kas noteikts attiecībā uz kohēzijas politikā ziņotajiem pārkāpumiem. Sk. šim ziņojumam pievienotā dokumenta “*Statistical evaluation of irregularities reported in 2021*” (2021. gadā ziņoto pārkāpumu statistikas izvērtējums) 4.5.1. punktu.

⁷⁸ Padomes Regula (ES, Euratom) 2022/615, ar ko groza Regulu (ES, Euratom) Nr. 609/2014, tika pieņemta 2022. gada 5. aprīlī.

6.2.1. Ar PVN saistīta krāpšana

EPPO ir kompetenta izmeklēt nopietnus nodarījumus, kas vērsti pret kopējo PVN sistēmu. Šādiem nodarījumiem jābūt saistītiem ar divu vai vairāku dalībvalstu teritoriju, un kopējam kaitējumam jābūt vismaz 10 miljoniem EUR.

EPPO 2021. gadā izmeklēja 91 šādu lietu, kur aplēstais kaitējums bija 2,5 miljardi EUR⁷⁹.

6.2.2. Tradicionālie pašu resursi

Covid-19 pandēmija 2021. gadā turpināja ietekmēt visu privātpersonu dzīves un uzņēmumu darbu ES. Ja 2020. gadā pandēmija tika piedzīvota kā ārkārtas situācija, 2021. gadā tā kļuva pašsaprotama, par ko liecina importa apjomu rādītāji: pēc šokējošā ES-27 importa samazinājuma par 11,6 % 2020. gadā, imports 2021. gadā palielinājās par 23 %.

3. tabula. Ieņēmumi: dalībvalstu atklātie un paziņotie pārkāpumi, TPR 2021. gadā

Budžeta sektors	Krāpnieciski pārkāpumi		Ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi		FDR ⁸⁰	IDR ⁸¹
	N	miljoni EUR	N	miljoni EUR		
Tradicionālie pašu resursi						
ES-27	482	157,1	3506	366,8	0,63 %	1,48 %

2021. gadā to krāpniecisko un ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu skaits, kas attiecas uz TPR (sk. 3. tabulu), saglabājās diezgan stabils, salīdzinājumā ar piecu gadu vidējo rādītāju samazinoties tikai par 3 %. Krāpniecisko pārkāpumu skaits palielinājās par 1 %, bet ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu skaits samazinājās par 4 %. No visiem 2021. gadā atklātajiem krāpnieciskajiem un ar krāpšanu nesaistītajiem gadījumiem 12 % tika klasificēti kā krāpnieciski.

TPR: 2021. gada datu atšķirības, salīdzinot ar piecu gadu vidējo rādītāju (2017–2021)

-3 % krāpnieciski un ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi
+32 % finanšu summas krāpnieciskos pārkāpumos
+13 % finanšu summas ar krāpšanu nesaistītos pārkāpumos

Saistītā TPR summa palielinājās un bija lielākā konstatētā TPR summa pēdējo piecu gadu laikā. Gan krāpniecisko, gan ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu gadījumā konstatētā TPR summa salīdzinājumā ar piecu gadu vidējo rādītāju palielinājās attiecīgi par 32 % un 13 %. Kopumā TPR summa 2021. gadā palielinājās par 18 % salīdzinājumā ar 2017.–2021. gada vidējo rādītāju⁸².

Valstu krāpšanas apkarošanas dienestiem kopā ar muitas dienestiem bija būtiska nozīme krāpšanas gadījumu atklāšanā 2021. gadā. Krāpšanas apkarošanas dienestu veiktās pārbaudes bija

⁷⁹ Eiropas Prokuratūra, 2021. gada pārskats, 10. lpp.

⁸⁰ FDR — krāpšanas noteikšanas koeficients. Ar krāpnieciskiem pārkāpumiem saistīto finanšu summu attiecība pret kopējiem konstatētajiem pašu resursiem un aplēsto summu.

⁸¹ IDR — pārkāpumu noteikšanas koeficients. Ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu finanšu summu attiecība pret kopējiem konstatētajiem pašu resursiem un aplēsto summu.

⁸² Pilnīgu analīzi par pārkāpumiem, kas paziņoti saistībā ar TPR, sk. šim ziņojumam pievienotā dokumenta “Statistical evaluation of irregularities reported for 2021” (2021. gadā ziņoto pārkāpumu statistikas izvērtējums) 2. punktā.

vissekmīgākais krāpniecisko gadījumu atklāšanas veids, kas pārspēja kontroles pasākumus pēc preču izlaišanas un preču izlaišanas kontroles pasākumus, atklājot krāpnieciskus gadījumus saistībā ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Ar krāpšanu nesaistītie pārkāpumi galvenokārt tika atklāti kontroles pasākumos pēc preču izlaišanas.

12. ierāmējums. TPR: biežāk sastopamie pārkāpumi un attiecīgie preču veidi

Vairums gadījumu, par kuriem 2021. gadā ziņots kā par krāpnieciskiem gadījumiem un ar krāpšanu nesaistītiem gadījumiem, attiecas uz **preču vērtības samazināšanu, nepareiziem preču izcelsmes paziņojumiem vai preču nepareizu klasifikāciju / nepatiesu aprakstu. Kontrabanda** joprojām ir viens no galvenajiem krāpšanas veidiem. Preču veidi, kurus gadījumu skaita ziņā un naudas izteiksmē krāpšana un pārkāpumi skāra visvairāk, bija **tekstilizstrādājumi, elektriskās mašīnas un aprīkojums**, kam sekoja **dažādi ķīmiskie produkti, apavi un tabaka** (pēc apjoma), kā arī **transportlīdzekļi un plastmasa** (pēc gadījumu skaita). Ķīna 2021. gadā joprojām bija galvenā to preču izcelsmes valsts, kuras skāra pārkāpumi, kas paziņoti kā krāpnieciski vai ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi.

Attiecībā uz precēm, kas saistītas ar Covid-19, proti, tādām precēm kā **dezinfekcijas un sterilizācijas līdzekļi, aizsargtērpi un medicīniskie palīgmateriāli**, 2021. gadā tika novērots būtisks to summu pieaugums, kas paziņotas kā neattiecināmas. Tomēr analīze liecina, ka 2021. gadā tādu pārkāpumu ietekme, kas skar ar Covid-19 saistītas preces, ir saglabājusies salīdzinoši zema (54 % no kopējā paziņoto pārkāpumu skaita un 6 % no attiecīgajām summām).

Komisija 2021. gadā uz vietas vai attālināti turpināja uzraudzības un kontroles apmeklījumus, lai nodrošinātu ES tiesību aktu pareizu piemērošanu muitas un TPR jomā. Ja sadarbību un progresu neatrisināto problēmu risināšanā uzskata par nepietiekamu, tiek piemēroti korektīvi pasākumi.

Kā norādīts 2020. gada FIA ziņojumā, Komisija šādus korektīvus pasākumus jau ir piemērojusi pret Apvienoto Karalisti saistībā ar vērtības samazināšanu no Ķīnas ieviestiem tekstilizstrādājumiem un apaviem⁸³. Tiesa 2022. gada 8. martā pasludināja spriedumu lietā C-213/19⁸⁴ pret Apvienoto Karalisti. Komisija pašlaik analizē šā EST sprieduma ietekmi gan uz Apvienoto Karalisti (piemēram, saistībā ar TPR zaudējumu pārrēķinu), gan uz citām dalībvalstīm.

13. ierāmējums. Tirdzniecības aizsardzības pasākumu apiešana un absorbcija

Pašreizējo tirdzniecības aizsardzības pasākumu uzraudzība 2021. gadā joprojām bija prioritāte. Īpaša uzmanība tika pievērsta tiem tirdzniecības aizsardzības pasākumiem, attiecībā uz kuriem pēc antidempinga vai kompensācijas pasākumu noteikšanas tika atklāts palielināts maksājumu apiešanas risks, ko rada vai nu apiešanas prakse⁸⁵, eksporta cenas samazināšana vai tālākpārdošanas cenas absorbcija⁸⁶.

⁸³ Eiropas Komisijas 32. gada ziņojums “Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība un cīņa pret krāpšanu (2020. gads)”, 1. ierāmējums, 13. lpp.

⁸⁴ 2022. gada 8. marta spriedums, EU:C:2022:167.

⁸⁵ Pamatojoties uz Antidempinga pamatregulas 13. pantu, apiešana notiek tad, kad ražotāji eksportētāji trešās valstīs iesaistās tādās darbībās kā ražojumu sūtīšana caur valsti, kam nav noteikti maksājumi (“pārkraušana”), nedaudz mainot ražojumu, lai maksājumi uz to neattiektos, vai eksportēšana, izmantojot ražotāju eksportētāju, kam noteiktas mazākas antidempinga vai kompensācijas maksājumu likmes (“apiešana ar citu uzņēmumu starpniecību”).

⁸⁶ Vēl viena prakse ir maksājuma absorbcija, kad eksportētāji, neskatoties uz noteiktajiem pasākumiem, samazina savas cenas, lai izvairītos no maksājumiem, vai importētāji, pārdodot ražojumu tālāk Savienībā, neatspoguļo maksājumu.

Komisija 2021. gadā sāka četras izmeklēšanas par iespējamu apiešanu saistībā ar **stikla šķiedras audumu**⁸⁷ importu no Turcijas un Marokas pēc tam, kad 2020. gadā šiem Ķīnas un Ēģiptes izcelsmes ražojumiem tika noteikti antidempinga un kompensācijas maksājumi. Par to pašu Ēģiptes izcelsmes ražojumu tika veikta arī viena pretabsorbcijas izmeklēšana. Kopumā pēdējo trīs gadu laikā tika sāktas vienpadsmit izmeklēšanas par iespējamu apiešanu un divas pretabsorbcijas izmeklēšanas. Turklāt 2021. gadā Komisija konstatēja, ka spēkā esošie antidempinga maksājumi, kas noteikti divu dažādu veidu Ķīnas izcelsmes **mājsaimniecības alumīnija folijām**, tika apieti, izmantojot Taizemi, kur šim ražojumam tika veiktas tikai nelielas montāžas darbības.

Vairākas izmeklētās lietas, kas bija saistītas ar pārkraušanu pēc tam, kad attiecīgais ražojums tika nosūtīts no Ķīnas, lai veiktu nelielas montāžas darbības Turcijā un Marokā, labi ilustrē problēmas, ko rada Ķīnas iniciatīva “Viena josla, viens ceļš”, kā arī Komisijas apņēmību aktīvi rīkoties, lai novērstu iniciatīvas rezultātā notiekošo negodīgo tirdzniecību.

6.3. Izdevumi

Lai gan tika ieviestas elastīgas iespējas un instrumenti, lai novērstu Covid-19 pandēmijas izraisīto krīzi, ES budžets saskārās arī ar jaunām problēmām un riskiem⁸⁸. Kopumā Komisijai izdevās saglabāt augstu revīzijas tvēruma un pārliecības līmeni. Tā tas bija arī dalībvalstīs, kuras lielāko daļu revīziju un visas kontroles veic dalītā pārvaldībā.

Tas nodrošināja, ka paredzētā elastība nemazina kontroli. Grozījumiem noteikumiem, kas tika ieviesti dalībvalstu kontroles procedūrās, bija ierobežots termiņš un tvērums. Tas palīdzēja saņēmējiem un dalībvalstīm grūtos apstākļos⁸⁹.

Lai samazinātu riskus, kas saistīti ar nespēju veikt revīzijas un kontroles uz vietas, ir arī ieviesti vai bija jau ieviesti stingri riska mazināšanas pasākumi. Tie ietvēra uz vietas veiktas revīziju aizstāšanu ar dokumentu pārbaudēm un attālinātām revīzijām, kā arī iespēju uz vietas veiktās pārbaudes aizstāt ar IT risinājumiem (fotoattēliem ar ģeotagiem, satelītattēliem, videosanāksmēm utt.)⁹⁰.

Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī paredzamo tendenci, pēdējos piecos gados to paziņoto (krāpniecisko un ar krāpšanu nesaistīto) pārkāpumu skaits, kas attiecas uz 2007.–2013. gada plānošanas perioda ES izdevumiem, ir samazinājies, savukārt to pārkāpumu skaits, kas saistīti ar 2014.–2020. gada finanšu shēmu⁹¹, ir palielinājies atbilstoši īstenošanas cikliem, tā ka tagad tie veido lielāko daļu ziņoto pārkāpumu (apmēram 90 %). Paziņotie pārkāpumi saistībā ar gada izdevumiem (tiešo atbalstu lauksaimniekiem un tirgus atbalsta pasākumiem) palika nemainīgi.

⁸⁷ Stikla šķiedras audumus izmanto, piemēram, vējturbīnu lāpstiņu ražošanai, kuģu, kravas automobiļu un sporta aprīkojuma ražošanai, kā arī cauruļu rehabilitācijas sistēmā.

⁸⁸ Sk. 32. FIA ziņojumu, *cit.*, 6.2. punkts, 37.–40. lpp.

⁸⁹ Eiropas Komisija, *Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par turpmāko rīcību attiecībā uz 2020. finanšu gada budžeta izpildes apstiprināšanu* (COM(2022) 331 final, 30.6.2022., 2. lpp.).

⁹⁰ Turpat.

⁹¹ Ar plānošanas periodiem saistītās izdevumu jomas attiecas uz lauku attīstību, kohēziju, zivsaimniecības politiku un iekšpolitiku.

4. tabula. Izdevumi: atklātie un paziņotie pārkāpumi dalījumā pa budžeta sektoriem 2021. gadā

Budžeta sektors	Krāpnieciski pārkāpumi		Ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi		FDR ⁹²	IDR ⁹³
	N	miljoni EUR	N	miljoni EUR	%	%
Lauksaimniecība	250	30,0	3455	204,0	0,06 %	0,38 %
<i>Lauku attīstība</i>	144	16,5	2400	94,7	0,12 %	0,68 %
<i>Atbalsts lauksaimniecībai</i>	98	13,0	1015	107,5	0,03 %	0,27 %
<i>Abi varianti / nav skaidri nodalāms</i>	8	0,5	40	1,8	—	—
Eiropas strukturālie un investīciju fondi	215	1624,0	2271	812,9	2,57 %	1,29 %
<i>Kohēzija un reģioni</i>	155	1605,5	1627	588,5	3,42 %	1,25 %
<i>Sociālā politika</i>	50	16,7	614	217,6	0,11 %	1,39 %
<i>Zivsaimniecība</i>	10	1,8	70	6,8	0,35 %	1,32 %
Citi dalītās pārvaldības fondi	0	0	45	4,3	0,00 %	0,22 %
Pirmspievienošanās	29	1,9	86	4,2	0,10 %	0,22 %
<i>Pirmspievienošanās palīdzība</i>			1	0,4	—	—
<i>Pirmspievienošanās instruments I</i>	4	0,4	29	2,3	—	—
<i>Pirmspievienošanās instruments II</i>	25	1,5	56	1,5	—	—
Tiešie izdevumi	54	7,0	825	35,9	0,03 %	0,16 %
KOPĀ	548	1662,9	6682	1061,3	1,0 %	0,63 %

6.3.1. Dalītā pārvaldība

Lauksaimniecība: 2021. gada datu atšķirības, salīdzinot ar piecu gadu vidējo rādītāju (2017–2021)
+1 % krāpnieciski un ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi
-28 % finanšu summas krāpnieciskos pārkāpumos
+18 % finanšu summas ar krāpšanu nesaistītos pārkāpumos

Lauksaimniecība⁹⁴. Piecu gadu perioda (2017–2021) analīze apstiprina galvenos modeļus, kas uzsvērti iepriekšējos FIA ziņojumos⁹⁵. Pat ja to skaits pakāpeniski palielinās, krāpniecisko pārkāpumu, kas saistīti ar lauku attīstību 2014.–2020. plānošanas periodā, joprojām ir mazāk nekā pārkāpumu, kas ziņoti 2007.–2013. gada periodā

⁹² FDR — krāpšanas noteikšanas koeficients. Ar krāpšanu saistīto pārkāpumu finanšu summu attiecība pret kopējiem veiktajiem maksājumiem.

⁹³ IDR — pārkāpumu noteikšanas koeficients. Ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu finanšu summu attiecība pret kopējiem veiktajiem maksājumiem.

⁹⁴ Pilnīgu analīzi par pārkāpumiem, kas paziņoti saistībā ar lauksaimniecību, sk. šim ziņojumam pievienotā dokumenta “*Statistical evaluation of irregularities reported for 2021*” (2021. gadā ziņoto pārkāpumu statistikas izvērtējums) 3. punktā.

⁹⁵ Sk. 32. FIA ziņojumu (2020. gads), *cit.*, 35. lpp.

pēc salīdzināma īstenošanas perioda. Ziņošana par krāpšanu lauksaimniecības atbalsta jomā (ietverot tiešo atbalstu un tirgus pasākumus) laika gaitā saglabājas diezgan stabila, pat ja 2021. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tā ir samazinājusies par 17 %. Par tiešajiem maksājumiem paziņotie krāpšanas gadījumi attiecībā pret maksājumiem joprojām ir ļoti reti. Visbiežāk krāpšanas gadījumi vērojami attiecībā uz tirgus pasākumiem, jo īpaši **augļu un dārzeņu nozarē** un saistībā ar **valsts atbalsta programmām vīna nozarē**. Salīdzinoši lielas bija arī iesaistītās finanšu summas tirgus pasākumam, kas īpaši attiecās uz **lauksaimniecības produktu veicināšanu**.

Runājot par lauku attīstību un tiešajiem maksājumiem lauksaimniekiem, **riska analīze un spontāna informācija no pilsoniskās sabiedrības**, tostarp no medijiem, sniedz **nelielu ieguldījumu** krāpniecisku un ar krāpšanu nesaistītu pārkāpumu atklāšanā. Saistībā ar tirgus pasākumiem riska analīzei ir lielāka nozīme pārkāpumu atklāšanā, jo maksājumus saņemošo uzņēmumu komercdokumenti tiek rūpīgi pārbaudīti, pamatojoties uz riska analīzi.

14. ierāmējums. Cīņa pret krāpšanu bioloģiskajā ražošanā

Pamatojoties uz bioloģiskās ražošanas attīstības rīcības plānu⁹⁶, Komisija ir vēl vairāk pastiprinājusi cīņu pret krāpšanu bioloģiskajā ražošanā. Attiecībā uz ES finanšu interešu aizsardzību tā ir sistematizējusi Bioloģiskās lauksaimniecības informācijas sistēmā (*OFIS*) esošās informācijas kontrolpārbaudi par iespējamām neatbilstībām bioloģiskajā ražošanā, ņemot vērā informāciju, kas tai ir par ES finansiālā atbalsta sniegšanu bioloģiskajai ražošanai. Šajā sakarā *OLAF* ir dota tieša piekļuve *OFIS* datiem.

Ar *EPPO* notika ievadsarunas par piekļuves piešķiršanu *OFIS* datiem, lai gan tai jau ir piešķirta piekļuve sistēmai *TRACES*⁹⁷.

Aptuveni desmit gadus pēc sākotnējās ziņošanas **to gadījumu īpatsvars, kurus klasificē kā “aizdomas par krāpšanu” un par kuriem nav pieņemts notiesājošs spriedums, joprojām ir ļoti augsts**, savukārt to gadījumu īpatsvars, kad krāpniecība ir pierādīta, ir zems. Tas var liecināt par nepieciešamību vairāk ieguldīt izmeklēšanā un kriminālvajāšanā.

15. ierāmējums. Lauksaimniecība: visbiežāk atklātie pārkāpumi

Laikposmā no 2017. gada līdz 2021. gadam attiecībā uz **tiešā atbalsta maksājumiem lauksaimniekiem** visbiežāk konstatētie krāpnieciskie pārkāpumi bija **dokumentāro pierādījumu viltošana vai atbalsta pieprasījums**. Var tikt viltoti dažādi dokumenti un informācija, piemēram, nomas līgumi vai īpašuma dokumenti, kā arī dokumenti, kas saistīti ar savstarpējās atbilstības prasību ievērošanu.

Saistībā ar **tirgus pasākumiem** krāpšana galvenokārt attiecās uz **darbības īstenošanu**, bieži vien apvienojumā ar citiem pārkāpumiem. Ievērojamas finanšu summas tika reģistrētas vairākās *OLAF* izmeklētajās lietās, kurās **interesu konflikti** bija apvienoti ar citiem pārkāpumiem, saistībā ar **tirgus pasākumu “Reklāma”**. Potenciāls risks ir **mākslīgu apstākļu radīšana** finansiāla atbalsta saņemšanai.

Lauku attīstības gadījumā krāpnieki galvenokārt izmantoja **dokumentu viltošanas** praksi. Šī prakse var ietvert rēķinu viltošanu, to, ka lietotas iekārtas tiek deklarētas kā jaunas iekārtas, mānīšanas ar piedāvājumiem iepirkuma procedūrās vai nepatiesas informācijas sniegšanu par

⁹⁶ COM(2021) 141.

⁹⁷ *TRACES* ir Eiropas Komisijas tiešsaistes platforma sanitārajai un fitosanitārajai sertifikācijai, kas nepieciešama dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes produktu, nedzīvnieku izcelsmes pārtikas un barības un augu importam Eiropas Savienībā, kā arī dzīvnieku un noteiktu dzīvnieku izcelsmes produktu ES iekšējai tirdzniecībai un ES eksportam.

atbalsta saņemšanas nosacījumu ievērošanu. Daudzi krāpnieciskie pārkāpumi bija saistīti ar **nespēju pilnībā īstenot darbību. Mākslīgu apstākļu radīšana** ir potenciāls risks arī lauku attīstības finansējumam. Piemēram, saņēmēji var mākslīgi sadalīt lauku saimniecības un lūgt palīdzību ar vairāku saistītu uzņēmumu starpniecību, lai izvairītos no atbalsta griestiem.

Kohēzijas politika: 2021. gada datu atšķirības, salīdzinot ar piecu gadu vidējo rādītāju (2017–2021)

–11 % krāpnieciski un ar krāpšanu nesaistīti pārkāpumi

+186 % finanšu summas krāpnieciskos pārkāpumos

+14 % finanšu summas ar krāpšanu nesaistītos pārkāpumos

Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi)⁹⁸. Laikposmā no 2017. gada līdz 2021. gadam ESI fondu gadījumā samazinājās to krāpniecisko un ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu skaits, kas attiecas uz **2007.–2013. gada plānošanas periodu**. Savukārt par **2014.–2020. plānošanas periodu** paziņoto pārkāpumu skaits pieauga. Šī dinamika atbilst zināmajām tendencēm un modeļiem pārkāpumu atklāšanā un ziņošanā par tiem un ir saistīta ar daudzgadu programmu īstenošanas ciklu.

To pārkāpumu skaits, par kuriem ziņots kā par krāpnieciskiem 2014.–2020. gada plānošanas periodā, atbilda to pārkāpumu skaitam, kas tika atklāti 2007.–2013. gada plānošanas periodā pēc tāda paša gadu skaita no perioda sākuma; *FDR* bija augstāks aptuveni par 1 % nekā 2007.–2013. gada periodā⁹⁹. Tas neattiecas uz pārkāpumiem, kas nav saistīti ar krāpšanu. **Šo pārkāpumu skaita un finanšu summu samazinājums, kas paziņots pēc astoņiem gadiem** no plānošanas perioda sākuma, ir iespaidīgs (samazinājuma iemeslu analīzi sk. **17. ierāmējumā**).

16. ierāmējums. Iemesli, kāpēc kohēzijas jomā ir samazinājušies ar krāpšanu nesaistītie pārkāpumi

Vispārīgi atsaucoties uz kohēzijas un zivsaimniecības politiku, **OLAF veica īpašu analīzi**, pamatojoties uz dalībvalstu ziņotajiem pārkāpumiem, kas nav saistīti ar krāpšanu, līdz 2020. gadam ieskaitot. Minētajā analīzē sniegti vairāki iespējamie skaidrojumi, kas lielā mērā var izskaidrot šo lielo samazinājumu.

Pašreizējo atšķirību daļēji var izskaidrot ar attiecīgo darbības programmu **aizkavēto īstenošanu**. Vēl ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu skaita samazināšanās daļēji var būt skaidrojama ar iespējamām **izmaiņām** atsevišķu iestāžu **ziņošanas praksē** par pārkāpumiem, kas saistīti ar mazāk nekā 10 000 EUR.

2014.–2020. gada plānošanas periodā ir paplašināta **vienkāršotu izmaksu iespēju (VII) izmantošana**. Eiropas Sociālā fonda gadījumā to izdevumu īpatsvara pieaugums, uz kuriem attiecas VII (no 7 % līdz 33 %), var būt būtisks faktors, kas veicina ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu samazināšanos.

⁹⁸ Pilnīgu analīzi par pārkāpumiem, kas paziņoti saistībā ar ESI fondiem, sk. šim ziņojumam pievienotā dokumenta “*Statistical evaluation of irregularities reported for 2021*” (2021. gadā ziņoto pārkāpumu statistikas izvērtējums) 4. punktā.

⁹⁹ Atsaucoties uz 2014.–2020. gada plānošanas periodu, *FDR* lielā mērā ietekmē ne tikai Rumānijā un Slovērijā atklātie būtiskie gadījumi, bet arī atsevišķi pārkāpumi, kas saistīti ar milzīgām finanšu summām. Šie pārkāpumi būtiski ietekmēja arī ES-27 *FDR*. Abu plānošanas periodu salīdzinājums ir svarīgs, jo ļauj saprast, ka pieaugums par 186 % 2021. gadā salīdzinājumā ar piecu gadu vidējo rādītāju ir saistīts ar ārkārtas situācijām.

Cits iemesls varētu būt tas, ka tika **aizkavēta pielāgošanās izmaiņām saistībā ar atkāpi no ziņošanas par pārkāpumiem, kas nav saistīti ar krāpšanu**, kura notika 2009. gadā un ietekmēja ziņošanu 2007.–2013. gada periodā.

Gada pārskatu ieviešana un notiekošo novērtējumu izslēgšana arī varēja veicināt šādu samazinājumu. Sākot no 2014.–2020. gada plānošanas perioda, dalībvalstis no gada pārskatiem var izslēgt izdevumus, kuru likumība un pareizība tiek pastāvīgi novērtēta. Ar šo izslēgšanu dalībvalstis izvairās no konkrētā fonda iemaksas samazināšanas pat tad, ja ir konstatēti pārkāpumi. Dalībvalstis izmanto šo iespēju.

Noteiktos apstākļos pēc septiņiem īstenošanas gadiem (2020. gada beigās) šo iemeslu kopējā ietekme varētu veidot aptuveni divas trešdaļas no ES mēroga samazinājuma, kas skar ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu ziņošanu.

Jāņem vērā arī paaugstinātās administratīvās spējas ietekme. Nav rādītāju, lai novērtētu īstenošanas struktūru un saņēmēju spējas palielināšanos vai ietekmi, kāda tam varētu būt bijusi netīšu pārkāpumu samazināšanās ziņā. Tomēr daži veicinoši faktori varētu rosināt tādas pozitīvas norises kā: a) **iedarbīgi un samērīgi krāpšanas apkarošanas pasākumi**, kas pieņemti darbības programmas līmenī un kas var ļaut agrāk atklāt un novērst (krāpnieciskus un ar krāpšanu nesaistītus) pārkāpumus, b) **attiecīgo iestāžu** (jo īpaši dažās dalībvalstīs), **tostarp saņēmēju, kvalitātes un pieredzes uzlabošana** un c) **lielāka pilsoniskās sabiedrības iesaiste, izmantojot integritātes paktus** (sk. 18. ierāmējumu).

No otras puses, **COVID-19 uzliesmojums varēja radīt papildu spiedi pārvaldības un kontroles sistēmās iesaistīto personu administratīvajai spējai.** Turpmākajos gados tas varētu palīdzēt atklāt vairāk pārkāpumu.

Šķiet, ka pārkāpumu **riski** ir lielāki kohēzijas politikas jomās, kas saistītas ar **transportu, vides aizsardzību, pētniecību, tehnoloģiju attīstību un inovāciju, sociālo iekļaušanu un nodarbinātības un darbaspēka mobilitātes** veicināšanu.

Analīze norāda uz riskiem, kas saistīti ar **zaļo pārkārtošanos**, tostarp riskiem, kas skar investīcijas energoefektivitātē, dzeramā ūdens nodrošināšanu, atkritumu apsaimniekošanu, atjaunīgo (sauļes) enerģiju un riska novēršanu. **Digitālās pārkārtošanās** riski, šķiet, ir pamanāmāki mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) pakalpojumos un lietojumos (pārkāpumu skaita ziņā), kā arī e-pārvaldes pakalpojumos un lietojumos (iesaistīto finanšu summu ziņā). Tika ziņots arī par pārkāpumiem saistībā ar investīcijām digitālās pārkārtošanās infrastruktūrā.

Attiecībā uz **pētniecību, tehnoloģiju attīstību un inovāciju** analīze liecina par lielākiem riskiem to investīciju jomā, kas paredzētas, lai sniegtu palīdzību šīm darbībām uzņēmumos. Īpaši tika ietekmēti pasākumi pētniecības, inovācijas un uzņēmējdarbības veicināšanai MVU.

Riski ir augsti saistībā ar investīcijām **transporta infrastruktūrā**, jo bieži sastopami pārkāpumi vispārējos ceļu projektos, kuri ietekmē reģionālo un vietējo līmeni, kā arī lielo finanšu summu dēļ, kas iesaistītas pārkāpumos, kuri skar dzelzceļus un Eiropas komunikāciju tīkla (*TEN*) ceļus. Arī investīcijas *TEN* multimodālajā infrastruktūrā un elektrotīklos šķiet riskantas.

Šķiet, ka ar **sociālo iekļaušanu**, nabadzību un diskrimināciju saistītie riski ir lielāki attiecībā uz investīcijām, kas veiktas i) aktīvās iekļaušanas pasākumos, ii) veselības infrastruktūrā, iii) uzlabotā piekļuvē veselības aprūpei un sociālajiem pakalpojumiem, iv) sociālajā infrastruktūrā un lauku un pilsētu teritoriju atjaunošanā, v) sociāli atstumtu kopienu labā un vi) bērnu aprūpes infrastruktūrā.

Saistībā ar **nodarbinātības** un darbaspēka mobilitātes veicināšanu riski, šķiet, ir lielāki attiecībā uz investīcijām, kas veiktas, lai i) darbinieki un uzņēmumi pielāgotos pārmaiņām, jo īpaši saistībā ar darbībām, kas paredzētas inovatīvu un produktīvāku darba veidu izstrādei un izplatīšanai, ii) nodrošinātu nodarbinātības pieejamību, jo īpaši saistībā ar darbībām, kas paredzētas darba

meklētājiem un ekonomiski neaktīviem cilvēkiem, tostarp ilgstošiem bezdarbniekiem un no darba tirgus attālinātām personām, un iii) atbalstītu pašnodarbinātību un jaunu uzņēmumu dibināšanu.

17. ierāmējums. ESI fondi: atklāto pārkāpumu veidi

Biežāk sastopamie krāpnieciskie pārkāpumi bija **viltotu vai falsificētu dokumentu** izmantošana. Lielas finanšu summas bija saistītas ar krāpnieciskiem līguma noteikumu pārkāpumiem. Šāda veida krāpšana bieži izpaudās kā **finansētās darbības nepilnīga īstenošana vai neīstenošana**. Vairums krāpniecisko pārkāpumu, kas skāra ētiku un integritāti, bija saistīti ar **interesu konfliktiem**. **Publisko iepirkumu** noteikumu pārkāpumi bija visbiežāk paziņotie ar krāpšanu nesaistītie pārkāpumi, taču tikai 4 % šo gadījumu tika atklāta krāpšana.

Riska analīze joprojām sniedz nelielu ieguldījumu krāpšanas atklāšanā, savukārt **pilsoniskās sabiedrības informācijai** (tostarp medijos publicētajai informācijai) ir būtiska un arvien lielāka nozīme. Tas neattiecas uz pārkāpumiem, kas nav saistīti ar krāpšanu. Krāpšanas un pārkāpumu atklāšanu varētu uzlabot, izmantojot *ex post* tematiskās riska analīzes projektus, kas īpaši pievēršas iepriekšējo darījumu grupām.

18. ierāmējums. Integritātes pakti un sadarbība ar pilsonisko sabiedrību

Integritātes pakti — pilsoniskās sabiedrības atbalstīts uzraudzības instruments, kura mērķis ir palielināt publisko līgumu slēgšanas pārredzamību, pārskatatbildību un labu pārvaldību — tiek veicināti 2021.–2027. gada programmās, kas tiek izstrādātas un novērtētas. Noslēdzoties 18 izmēģinājuma projektiem (11 dalībvalstīs laikposmā no 2016. gada līdz 2021. gadam), Komisija mudina dalībvalstis turpināt īstenot integritātes paktus mērķorientētos projektos, ko finansē no ES fondiem, pakāpeniski integrējot integritātes paktus savās programmās, un sniedz šajā sakarā atbalstu dalībvalstīm, tostarp izmantojot nesen publicēto instrumentu kopumu¹⁰⁰.

Aptuveni desmit gadus pēc sākotnējās ziņošanas **to gadījumu īpatsvars, kurus klasificē kā “aizdomas par krāpšanu” un par kuriem nav pieņemts notiesājošs spriedums, joprojām ir ļoti augsts**, savukārt to gadījumu īpatsvars, kad krāpniecība ir pierādīta, ir zems. Tas var liecināt par nepieciešamību vairāk ieguldīt izmeklēšanā un kriminālvajāšanā.

Citi dalītas pārvaldības fondi¹⁰¹. Runājot par citām iekšpolitikas jomām paredzētiem dalītas pārvaldības fondiem, Eiropas atbalsta fonds vistrucīgākajām personām (EAFVP) bija fonds, kuru visvairāk skāra krāpšana. Vairāk nekā 90 % atklāto ar krāpšanu nesaistīto pārkāpumu attiecās uz šādiem fondiem: Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds (*AMIF*), EAFVP un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva (JNI).

6.3.2. Netiešā pārvaldība

Pirmspievienošanās¹⁰². To pārkāpumu skaits, kas paziņoti šajā jomā 2021. gadā, samazinās, salīdzinot ar piecu gadu vidējo rādītāju (–23 % skaita ziņā un –48 % nelikumīgo finanšu summu

¹⁰⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/improving-investment/integrity-pacts/.

¹⁰¹ Analīzi par pārkāpumiem, kas paziņoti saistībā ar šiem fondiem, sk. šim ziņojumam pievienotā dokumenta “*Statistical evaluation of irregularities reported for 2021*” (2021. gadā ziņoto pārkāpumu statistikas izvērtējums) 4.6. punktā.

¹⁰² Analīzi par pārkāpumiem, kas paziņoti saistībā ar pirmspievienošanos, sk. šim ziņojumam pievienotā dokumenta “*Statistical evaluation of irregularities reported for 2021*” (2021. gadā ziņoto pārkāpumu statistikas izvērtējums) 5. punktā.

ziņā). Tajā pašā laikposmā lielākais atklāto pārkāpumu skaits attiecās uz pirmspievienošānās palīdzību lauku attīstībai (*IPARD*) un pārrobežu sadarbību.

6.3.3. Tiešā pārvaldība

To krāpniecisko pārkāpumu skaits, ko Komisija ir atklājusi attiecībā uz tiešajiem izdevumiem, kopš 2016. gada ir samazinājies un pēdējos 4 gados saglabājies stabils, neskatoties uz nelielu tā pieaugumu 2021. gadā. Ar krāpšanu nesaistītu pārkāpumu skaits turpināja samazināties, un 2021. gadā bija vērojams zemākais rādītājs gan lietu skaitam, gan attiecīgajām summām¹⁰³.

19. ierāmējums. Tiešie izdevumi: biežāk atklātie pārkāpumi un attiecīgās politikas jomas

Biežāk sastopamie pārkāpumu veidi attiecas uz izdevumu attiecināmību un nepietiekamu izpildi / neizpildi.

2021. gadā pārkāpumu visvairāk skartās politikas jomas bija pētniecība un inovācija, vienotais tirgus, drošība, aizsardzība un robežu pārvaldība, Eiropas stratēģiskās investīcijas un ārējās darbības.

7. PERSPEKTĪVA 2022. GADAM, SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Covid-19 pandēmija ir radījusi jaunas problēmas, uz kurām ES reaģēja ātri un elastīgi, izmantojot jaunus instrumentus un resursus. Minētās krīzes problēmas un sekas vēl nav aiz muguras, taču Krievijas iebrukums Ukrainā ir izraisījis jaunu un spēcīgu dinamiku, kas būtiski ietekmēs ES, tās ekonomiku un sabiedrību.

Komisija 2022. gada 18. maijā informēja par dokumentu kopumu, kas paredzēts to jautājumu risināšanai, kuri aktualizējušies kopš iebrukuma Ukrainā, sākot no energoapgādes drošības un beidzot ar ES aizsardzības investīciju trūkumu un Ukrainas ilgtermiņa rekonstrukciju. Visi šie jautājumi ietekmē ES budžetu.

ES budžets jau ir pakļauts spiedienam, jo tiek ieviesti jauni pasākumi, lai novērstu neseno notikumu sekas (piemēram, *REPowerEU*), mainās prioritātes (migrācija) un ir jāīsteno visplašākā sankciju pakete, kas jebkad ir panākta pret kādu valsti (ne tikai kopumā, bet arī pret konkrētām personām) un kas ietekmē ES ieņēmumus (preču importu un eksportu) un izdevumus (izslēgšanas no publiskā iepirkuma procedūrām un dotācijām).

Jau līdz ar ANM ieviešanu un valstu atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu **valstu iestāžu nozīme** atbilstoša ES finanšu interešu aizsardzības līmeņa nodrošināšanā **ir ievērojami palielinājusies**. Gan 2022. gadā, gan vēlākā posmā spiediens uz valstu pārvaldēm saglabāsies augsts, jo tām būs jāīsteno arī 2021.–2027. gada plānošanas cikla izdevumi un jāparāda kompetence un kontrole pār atšķirīgiem pārvaldības veidiem, kas saistīti ar dažādu fondu īstenošanu.

¹⁰³ Analīzi par pārkāpumiem, kas atklāti saistībā ar tiešo pārvaldību, sk. šim ziņojumam pievienotā dokumenta “*Statistical evaluation of irregularities reported for 2021*” (2021. gadā ziņoto pārkāpumu statistikas izvērtējums) 6. punktā.

7.1. ES krāpšanas apkarošanas telpa

OLAF un *EPPO* 2021. gada rezultāti¹⁰⁴ liecina par pievienoto vērtību, ko ES dimensija var nodrošināt ES finanšu interešu aizsardzībā un krāpšanas apkarošanā, pārvarot valstu sistēmām raksturīgos ierobežojumus, jo īpaši pārrobežu noziedzības novēršanas jomā.

Vēl svarīgāk ir tas, ka tie parāda arī nepieciešamību turpināt darbu, lai izveidotu arvien saskaņotāku ES **krāpšanas apkarošanas telpu**, kas jo īpaši prasa, lai valsts tiesību akti būtu saskaņā ar ES tiesību aktiem un to principiem.

Regula 2020/2092 par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai (**Nosacītības regula**) ir piemērojama un izpildāma kopš 2021. gada 1. janvāra. Tiek aptverti visi tiesiskuma principu pārkāpumi dalībvalstī, kuri pēc minētā datuma pietiekami tiešā veidā ietekmē vai var nopietni ietekmēt ES budžeta pareizu finanšu pārvaldību un ES finanšu intereses.

Nosacītības regula ļauj ES veikt pasākumus (piemēram, maksājumu apturēšanu vai finanšu korekcijas), lai aizsargātu budžetu, vienlaikus nodrošinot, ka ES līdzekļu atbalsta galīgie saņēmēji turpina saņemt savus maksājumus tiešā veidā no attiecīgajām dalībvalstīm. Valsts iestāžu rīcība saistībā ar krāpšanu ir starp tām situācijām, kas, ja tās skar tiesiskuma principu pārkāpumi, var būt būtiskas saskaņā ar Nosacītības regulas noteikto procedūru.

Tiesa 2022. gada 16. februārī noraidīja divu dalībvalstu celtās prasības (C-156/21¹⁰⁵ un C-157/21¹⁰⁶), nolemjot, ka šī regula ietilpst to pilnvaru darbības jomā, kas piešķirtas ar Līgumiem, lai paredzētu finanšu noteikumus ES budžeta izpildei. Komisija 2022. gada 2. martā, ņemot vērā Tiesas spriedumu, nāca klajā ar pamatnostādnēm par šīs regulas piemērošanu.

1. ieteikums. FIA direktīvas pareiza transponēšana

Dalībvalstīm, pret kurām Komisija ir sākusi pārkāpuma procedūras, būtu pēc iespējas drīzāk jāveic korektīvi pasākumi un jāgroza valsts tiesību akti, lai pareizi transponētu FIA direktīvu.

Konsekventa un aizvien saskaņotāka ES krāpšanas apkarošanas telpa arī palīdz novērst iespējamās nepilnības vispārējā kontroles arhitektūrā, ko var izmantot krāpnieki.

2. ieteikums. Pievienošanās EPPO

Komisija atkārtoti aicina dalībvalstis, kuras vēl nav pievienojušās *EPPO*, to izdarīt. Dalībvalstīm, kas pārstāvētas *EPPO*, būtu jānodrošina, ka *EPPO* var īstenot visas pilnvaras, kas tai piešķirtas ar tās dibināšanas regulu.

7.2. Pārredzamība, krāpšanas riska pārvaldība un krāpšanas apkarošanas digitalizācija

Attiecībā uz 2021.–2027. gada DFS un *NextGenerationEU* Komisija ir iesniegusi priekšlikumus, lai **uzlabotu to IT sistēmu kvalitāti un sadarbību**, kas attiecas uz ES finansējuma saņēmējiem, gadījumos, ja budžets tiek izpildīts saskaņā ar dalītas pārvaldības principu un ANM.

Viens no Komisijas priekšlikumiem, ko saglabājuši abi likumdevēji attiecībā uz ANM un kohēzijas politiku, paredz, ka dalībvalstīm jāreģistrē un jāuzglabā **dati par ES finansējuma**

¹⁰⁴ Sk. 3. un 4. ierāmējumu.

¹⁰⁵ 2022. gada 16. februāra spriedums, EU:C:2022:97.

¹⁰⁶ 2022. gada 16. februāra spriedums, EU:C:2022:98.

saņēmējiem un to patiesajiem īpašniekiem. Attiecībā uz KLP dalībvalstis vajadzības gadījumā apkopos datus par grupām, kurās saņēmēji piedalās.

Ar mērķorientētu Finanšu regulas grozījumu¹⁰⁷ Komisija plāno turpināt uzlabot veidu, kā sabiedrībai tiek sniegta informācija par ES budžeta izlietojumu un ES finansējuma saņēmējiem. Tā ir ierosinājusi pieprasīt dalībvalstīm un citām struktūrām, kas pilda ES budžeta nosacījumus saskaņā ar visiem pārvaldības veidiem, reizi gadā sniegt Komisijai informāciju par saviem ES finansējuma saņēmējiem, tostarp norādot unikālus identifikatorus, ja saņēmēji ir juridiskas personas. Būtu jāaizsargā saņēmēju tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību¹⁰⁸. Komisija papildinātu šo informāciju ar tās rīcībā esošajiem datiem par tiešo pārvaldību un būtu atbildīga par informācijas konsolidāciju, centralizāciju un publicēšanu datubāzē vienā tīmekļa vietnē, kas aptver visus pārvaldības veidus. Rezultātā izveidotā vienotā tīmekļa vietne būtu tās **Finanšu pārredzamības sistēmas** uzlabota versija, kuru pašlaik izmanto tiešai pārvaldībai.

Mērķorientētie Finanšu regulas grozījumi nodrošina vēl vienu iespēju turpināt uzlabot ES budžeta aizsardzību pret pārkāpumiem, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktiem.

Pirmkārt, Komisija ir ierosinājusi noteikt **par obligātu vienotas integrētas IT sistēmas izmantošanu** datizracei un riska novērtējumam. Pašreizējās sistēmas *Arachne* izmantošana ir brīvprātīga, un, lai gan tā jau tiek plaši izmantota kohēzijas politikā un tiek ieviesta lauksaimniecības izdevumiem, tās noteikšana par obligātu sistēmu būtu liels solis uz priekšu.

Otrkārt, Komisija arī ierosina **paplašināt agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēmas (EDES) tvērumu un rezultativitāti**. Šo sistēmu veido pasākumu kopums, kas vērsti pret neuzticamiem ekonomikas dalībniekiem. Jo īpaši tā dod iespēju laikus atklāt krāpnieciskus vai neuzticamus ekonomikas dalībniekus un, iespējams, izslēgt tos no ES finansējuma. Aizliegtā prakse ietver plašu darbību klāstu, kas ietekmē profesionālo godprātību (piemēram, krāpšanu, korupciju un nopietnu profesionālo pārkāpumu) un līgumsaistību neizpildi (piemēram, būtiskus trūkumus ES finansētu līgumu īstenošanā)¹⁰⁹. Šajā sakarā Komisija ir arī ierosinājusi paplašināt sistēmu, iekļaujot tajā saņēmējus saskaņā ar dalītu pārvaldību un izmantojot samērīgu un mērķorientētu pieeju. Mērķis ir pārliecināties, vai ES līmenī pieņemtos lēmumus par izslēgšanu dalībvalstu iestādes īsteno dalītā pārvaldībā. Komisija arī ierosina atļaut, lai saistītajām struktūrām un/vai primāri izslēgtas struktūras faktiskajiem īpašniekiem netiktu dota iespēja piedalīties publisko iepirkumu konkursos un galu galā iegūt ES līdzekļus.

Treškārt, ierosinātie Finanšu regulas grozījumi, ja tos apstiprinās likumdevējs, **palielinās kontroļu un revīziju efektivitāti un kvalitāti, pateicoties digitalizācijai un tādām jaunām tehnoloģijām** kā, piemēram, mašīnmācība, robotu procesu automatizācija un mākslīgais intelekts. Šie aspekti Finanšu regulā ir īpaši uzsvērti, lai plašāk un konsekventāk izmantotu digitālās revīzijas un kontroles, vienlaikus samazinot kontroļu un revīziju izmaksas. Krāpšanas apkarošanas digitalizācija būs arī temats Komisijas krāpšanas apkarošanas stratēģijai pievienotā rīcības plāna pārskatīšanā, kas paredzēta 2023. gadā.

3. ieteikums. Krāpšanas apkarošanas digitalizācija

¹⁰⁷ COM(2022) 184 final, 22.4.2022.

¹⁰⁸ Saskaņā ar Regulu (ES) 2016/679 (VDAR) un (ES) 2018/1725.

¹⁰⁹ Sīkāku pārskatu par lēmumiem, ko paneļkomiteja pieņēma 2021. gadā, sk. šim ziņojumam pievienotajā dokumentā “*Early Detection and Exclusion System (EDES) — Panel referred to in Article 143 of the Financial Regulation*” (Agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēma (EDES) un Finanšu regulas 143. pantā minētā paneļkomiteja).

Kamēr vēl turpinās Finanšu regulas pārskatīšana, Komisija aicina dalībvalstis pilnībā izmantot to rīcībā esošos instrumentus (*Arachne*, *EDES*, *IMS*) un mudina izstrādāt sadarbspējīgus risinājumus ar valstu sistēmām, lai pilnībā īstenotu to potenciālu.

Lai reāli aizsargātu ES finanšu intereses, ir nepieciešama savlaicīga un proaktīva pieeja risku novērtēšanai un uzraudzībai. Tas ietver visu pieejamo informācijas avotu izmantošanu, informācijas apmaiņu starp iesaistītajiem dienestiem un tūlītējas atsauksmes par veiktajām darbībām. Šāds pastāvīgs novērtējums, informācijas apmaiņa un risku, krāpšanas tendenču un atsauksmju uzraudzība ir nepieciešami to pasākumu precizēšanai, kas jāveic, lai labāk aizsargātu ES finanšu intereses.

4. ieteikums. Krāpšanas riska analīzes uzlabošana

Dalībvalstīm būtu jāizmanto proaktīva pieeja ES finanšu interešu aizsardzībai. Tas nozīmē, ka ir jāizmanto dati no visiem pieejamajiem avotiem, jāanalizē dati un jāapmainās ar informāciju, tostarp ar tiesībaizsardzības iestādēm un Komisiju, lai laikus noteiktu un novērstu jaunus riskus un krāpšanas tendences.

Dalībvalstīm būtu arī jārīkojas saskaņā ar informāciju, ko Komisija sniedz šajā un citās stratēģiskajās analīzēs un mērķorientētajos ziņojumos, un jānodrošina tūlītējas atsauksmes par darbībām, ko tās veic, lai palīdzētu uzraudzīt krāpšanas riskus un tendences.